

**Zavod
Republike
Slovenije
za šolstvo**

Analiza standardov znanja na poklicni in splošni maturi

Ljubljana, 4. 1. 2019

Analiza standardov znanja na poklicni in splošni maturi

Avtorji:

Alenka Andrin, Zavod RS za šolstvo, predmetna svetovalka za angleščino

Mira Hedžet Krkač, Zavod RS za šolstvo, predmetna svetovalka za slovenščino

mag. **Mateja Sirnik**, Zavod RS za šolstvo, predmetna svetovalka za matematiko

dr. **Branko Slivar**, Zavod RS za šolstvo, vodja oddelka za srednje šolstvo

mag. **Mojca Suban**, Zavod RS za šolstvo, predmetna svetovalka za matematiko

Susanne Volčanšek, Zavod RS za šolstvo, predmetna svetovalka za nemščino

Jezikovni pregled: **Tine Logar**

Izdajatelj: **Zavod RS za šolstvo**

Za izdajatelja: dr. **Vinko Logaj**

Spletna izdaja

Ljubljana, 2019

Publikacija ni plačljiva.

Publikacija je objavljena na povezavi: www.zrssi.si/pdf/analiza_standardov.pdf

Kataložni zapis o publikaciji (CIP) pripravili v Narodni in univerzitetni knjižnici v Ljubljani

COBISS.SI-ID=301787392

ISBN 978-961-03-0450-0 (pdf)

KAZALO

NAMEN ANALIZE	4
OPIS STANJA	4
CILJI ANALIZE IN POSTOPEK	8
PRIMERJALNA ANALIZA UČNIH NAČRTOV V GIMNAZIJI IN KATALOGOV ZNANJA V SSI	9
SLOVENŠČINA	9
MATEMATIKA	15
ANGLEŠČINA	19
NEMŠČINA	32
PRIMERJALNA ANALIZA PREDMETNIH IZPITNIH KATALOGOV ZA SPLOŠNO MATURO IN POKLICNO MATURO	37
SLOVENŠČINA	37
MATEMATIKA	42
ANGLEŠČINA	46
NEMŠČINA	53
ZAKLJUČEK	58
VIRI	62

Pravna osnova

- Zakon o organizaciji in financiranju vzgoje in izobraževanja (Uradni list Republike Slovenije, št. 16/07 – uradno prečiščeno besedilo, 36/08, 58/09, 64/09 – popr., 65/09 – popr., 20/11, 40/12 – ZUJF, 57/12 – ZPCP-2D, 2/15 – odl. US, 47/15, 46/16, 49/16 – popr. in 25/17 – ZVaj)
- Zakon o gimnazijah (Uradni list Republike Slovenije, št. 1/07 – uradno prečiščeno besedilo 68/17 in 6/18 – ZIO-1)
- Zakon o poklicnem in strokovnem izobraževanju (Uradni list Republike Slovenije, št. 79/06 in 68/17)
- Zakon o maturi (Uradni list Republike Slovenije, št. 1/07 – uradno prečiščeno besedilo)
- Zakon o visokem šolstvu
- Pravilnik o splošni maturi
- Pravilnik o poklicni maturi

NAMEN ANALIZE

V skladu z nalogo, opredeljeno v Letnem delovnem načrtu Zavoda RS za šolstvo za leto 2018, smo v oddelku za srednje šolstvo in v sodelovanju s predmetnimi svetovalci izdelali primerjalno analizo razlik med standardi znanja v gimnaziji in izobraževalnih programih srednjega strokovnega izobraževanja ter izpitnimi cilji in vsebinami pri splošni maturi in poklicni maturi pri slovenščini, matematiki, angleščini in nemščini. Namen primerjalne analize je osvetliti problematiko, povezano z možnostjo vpisa v univerzitetne študijske programe prve stopnje s poklicno maturo in opravljenim izpitom splošne mature (problematika »petega predmeta«) ter prispevati k njenemu reševanju.

OPIS STANJA

Na področju srednješolskega izobraževanja se izvajajo izobraževalni programi srednjega strokovnega izobraževanja in izobraževalni programi splošne in strokovne gimnazije (v nadaljevanju gimnazija).

Srednje strokovno izobraževanje praviloma traja 4 leta in se konča s poklicno maturo, ki omogoča pridobiti srednjo strokovno izobrazbo. S poklicno maturo se je mogoče vpisati v študijske programe višjega in visokega strokovnega izobraževanja; z dodatno opravljenim izpitom iz predmeta splošne mature (peti predmet) pa tudi v nekatere univerzitetne študijske programe, ki dopuščajo tako možnost. Srednje strokovno izobraževanje omogoča razširiti in izpopolniti splošno izobrazbo iz vseh temeljnih splošnoizobraževalnih predmetov. Pridobitev splošne izobrazbe je hkrati namenjena pripravi dijakov na nadaljnji študij na višjih in visokih strokovnih šolah, posebej pa spoznavanju in poglobljanju teoretičnih načel, ki omogočajo razumevanje in obvladovanje ustreznega strokovnega področja. Temeljni cilj tega izobraževanja je razvijanje strokovne usposobljenosti za samostojno opravljanje zahtevnejših in nestandardiziranih, kompleksnih delovnih opravil, za sodelovanje pri delu, povezanem z razvijanjem tehnologije dela in delovnih procesov, ter za delo pri pripravi in kontroli delovnih procesov. Poklicna in strokovna usposobljenost mora zagotavljati obvladanje tehnološko in delovno kompleksnejših delovnih procesov, sposobnost prenašanja poklicnega znanja v netipične situacije, pripravljanja in nadzorovanja delovnih postopkov, posebej kakovosti dela, sposobnost motiviranja delovnih skupin ter samostojnega reševanja tehnoloških in delovnih problemov.

Izobraževanje v gimnaziji traja 4 leta in se zaključi s splošno matura, ki omogoča pridobiti srednjo izobrazbo. Opravljena splošna matura omogoča vpis v univerzitetne študijske programe in študijske programe višjega ter visokega strokovnega izobraževanja. Gimnazijo delimo na splošno in strokovno. **Gimnazija** spodbuja ustvarjalnost ter razvija znanje in osebnostne lastnosti, potrebne za kasnejši uspeh v poklicni karieri in življenju. Zagotavlja dovolj široko splošno izobrazbo in vzpostavlja vednost, ki je skupni temelj za vsa področja univerzitetnega študija.

- Gimnazija je izobraževalni program, ki pripravlja za nadaljevanje izobraževanja, spodbuja ustvarjalnost ter razvija znanja, sposobnosti, spretnosti in druge osebnostne lastnosti, potrebne za kasnejši uspeh v poklicu in življenju. Gimnazija mora zagotoviti dovolj široko splošno izobrazbo in vzpostaviti vednost, ki je skupni temelj za vse usmeritve univerzitetnega študija, hkrati pa omogočati refleksijo o mejah vednosti.
- Pri tem se navezuje na znanje, spretnosti in stališča, pridobljena v osnovni šoli, in sistematično razvija doseženo izobrazbo.
- Za gimnazijo je značilen globalen, celosten pristop v izobraževanju, ki temelji na kompleksnosti sveta, soodvisnosti in sintezi vednosti z različnih področij ter razvijanju disciplinarnosti kot pogoja za interdisciplinarno in transdisciplinarno razumevanje sveta. V gimnaziji dijaki spoznajo osnove znanstvenih vzorcev na različnih področjih.
- Gimnazijski program zagotavlja izbirnost tako na ravni šole (profiliranost gimnazij) kot na ravni dijaka. Izbirnost mora omogočati višjo raven pouka na določenem področju ob hkratnem zagotavljanju uravnotežene splošne izobrazbe. Dijaki gimnazij potrebujejo za splošni kulturni razvoj tudi znanja in izkušnje iz glasbene, likovne in drugih vrst umetnosti.
- Gimnazija zagotavlja doseganje ustrezne ravni pri vseh treh sestavinah ciljev (znanje, sposobnosti in spretnosti, nekognitivni vidik) oziroma ravni, ki je potrebna za uspešen študij na univerzi in za kasnejši uspeh v poklicu in življenju.
- Eden od specifičnih ciljev gimnazije je tudi spodbujanje interesa za teoretična znanja. Gimnazija omogoča oblikovanje lastnega pogleda na svet.
- Gimnazija omogoča seznanjanje s sodobnimi tehnologijami in razvija inovativnost.
- Gimnazija spodbuja razvoj na vseh področjih osebnosti (uravnoteženost telesnega, spoznavnega, čustvenega, socialnega, moralnega in estetskega razvoja) ter razvoj osebnosti kot celote.

Področji se razlikujeta v izhodiščih, tako po vsebini in ciljeh kot po strukturiranosti, in posledično se razlikujejo tudi dijaki glede na znanja, aspiracije, motiviranost itd.

V zadnjih petih letih zaradi različnih dejavnikov opažamo trend zmanjševanja vpisa učencev v prvi letnik gimnazije. Delež vpisanih gimnazijcev v primerjavi z deležem vpisanih učencev v programe srednjega strokovnega izobraževanja je v petih letih padel za 5 odstotnih točk. Delež vpisanih v prvi letnik gimnazije se je povečeval do šolskega leta 2006/2007, po tem letu pa se vpis zmanjšuje. V šolskem letu 2016/2017 je v primerjavi s prejšnjemu šolskim letom manjši za 1 odstotno točko. Padec je zaznati tudi v absolutnem številu dijakov (Preglednica 1).

Preglednica 1: Število in delež dijakov, vpisanih v prvi letnik srednje tehniškega in strokovnega izobraževanja in gimnazijo, v šolskih letih od 2012/2013 do 2016/2017

	Srednje tehniško in strokovno izobraževanje	Delež %	Gimnazija	Delež %	Prvi letnik skupaj (NPI, SPI, SSI, GIM)
2016/2017	8158	40,80	6538	32,70	19999
2015/2016	8477	41,30	6913	33,70	20516
2014/2015	8091	40,90	6841	34,60	19795
2013/2014	8332	41,10	7051	34,80	20264
2012/2013	8059	39,50	7596	37,20	20422

V skladu s 38. členom Zakona o visokem šolstvu se na študij po univerzitetnem programu na posameznem strokovnem področju lahko vpiše tudi kandidat, ki je opravil poklicno maturo po ustreznem programu za pridobitev srednje strokovne izobrazbe z istega področja ter izpit iz enega od predmetov splošne mature (peti predmet). Že v začetku je ta možnost zaradi razlik v konceptualnih izhodiščih med srednjim strokovnim izobraževanjem in gimnazijskim izobraževanjem povzročila težave z napredovanjem in uspešnostjo dijakov, ki za seboj nimajo gimnazijskega izobraževanja in so nadaljevali študij. Kasneje pa je možnost vpisa s petim predmetom zaradi demografskega upada gimnazijcev in posledično njihovega zmanjšane vpisa na fakultete povzročila še nekatere anomalije, denimo:

- vedno več je študijskih programov, ki omogočajo možnost vpisa s končano poklicno maturo in katerim koli izpitom iz splošne mature;
- nespoštovanje zakonodaje pri zagotavljanju povezanosti med ustreznostjo programa srednje strokovne izobrazbe in študijskega programa (nekateri študijski programi omogočajo vpis s katerim koli zaključenim srednješolskim programom in katerim koli maturitetnim predmetom splošne mature);
- dijaki z dobrimi ocenami na poklicni maturi in z dobro opravljenim dodatnim (petim) predmetom zberejo več točk za vpis na univerzitetne programe kot dijaki s splošno maturo.

V letih 2016 - 2018 je naraščalo število dijakov, ki so po opravljeni poklicni maturi delali peti predmet in ga uspešno opravili (Preglednica 2). Leta 2014 je peti predmet izbralo 1624, leta 2018 pa že 1837 dijakov.

Preglednica 2: Koliko dijakov izbere 5. predmet (posamezni izpit splošne mature ob poklicni)

	2018	2017	2016	2015	2014
Število kandidatov	1837	1736	1633	1623	1624

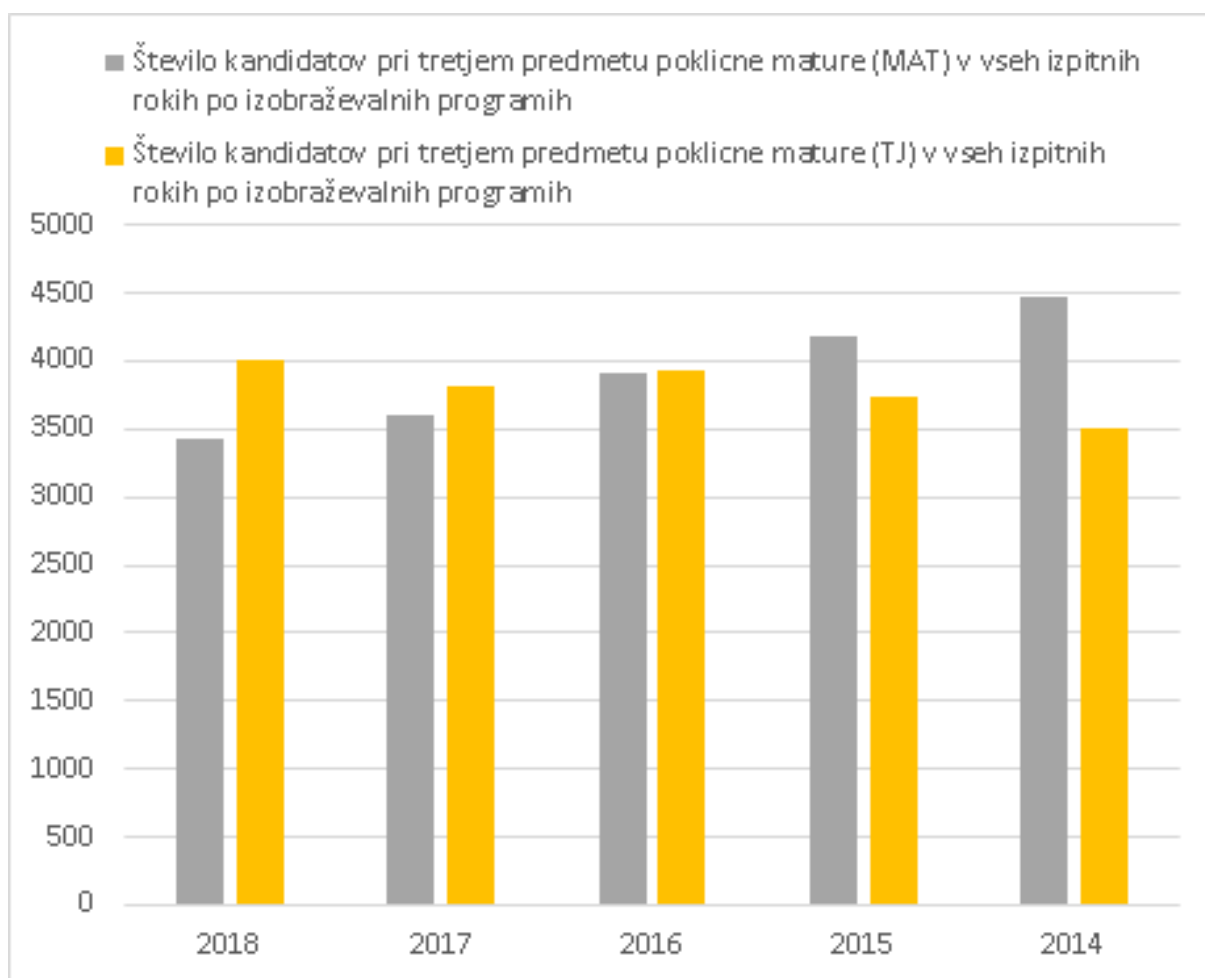
Najpogostejši predmeti, ki se pojavljajo kot 5. predmet (prikazanih je prvih pet predmetov po pogostosti izbire), so angleščina, kemija, matematika, zgodovina in psihologija (Preglednica 3). V zadnjih petih letih je najbolj opazen trend naraščanja pri angleščini, ki ji sledi kemija. Pri preostalih predmetih je trend več ali manj stabilen. Izjema je leto 2014, v katerem sta bila v ospredju interesa dijakov predmeta psihologija in zgodovina. Povprečna ocena pri teh predmetih je naraščala pri angleščini in nekoliko manj pri matematiki, medtem ko je pri zgodovini in psihologiji stabilna vseh pet let in je nizka (2).

Preglednica 3: Podatki o kandidatih s posameznim izpitom splošne mature ob poklicni maturi v spomladanskem izpitnem roku in njihova uspešnost

	2018 (v %)	Pov. ocena	2017 (v %)	Pov. ocena	2016 (v %)	Pov. ocena	2015 (v %)	Pov. ocena	2014 (v %)	Pov. ocena
Angleščina	19	3,4	19,2	3,6	14,6	3,5	14,9	3	6,5	3
Matematika	9,9	2,7	8,9	2,7	8,4	2,7	8,3	2	11,5	2
Kemija	10,2	2,7	9,2	3	9,1	2,7	7	3	7	2
Zgodovina	7,4	2	7,8	2	8,5	2	7,2	2	13,8	2
Psihologija	8	2	6,5	2,1	8,1	1,9	9,4	2	16,9	2

Popularnost angleščine med dijaki SSI se kaže tudi pri izbiri tretjega predmeta, kjer od leta 2014 njihovo število narašča, upada pa število dijakov, ki izbirajo matematiko (Slika 1).

Slika 1: Število kandidatov pri tretjem predmetu poklicne mature

CILJI ANALIZE IN POSTOPEK

Cilji analize so:

- ugotoviti razlike med standardi znanj v učnih načrtih za gimnazijo (UN) in katalogih znanj v izobraževalnih programih srednjega strokovnega izobraževanja (KZ) pri slovenščini, matematiki, angleščini in nemščini;
- ugotoviti razlike med izpitnimi cilji in vsebinami v predmetnih izpitnih katalogih za splošno maturo (PIKSM) in poklicno maturo (PIKPM) pri slovenščini, matematiki, angleščini in nemščini.

Izpeljali smo racionalno primerjalno analizo, pri kateri smo uporabili veljavne učne načrte in predmetne izpitne kataloge za splošno maturo za slovenščino, matematiko, angleščino in nemščino ter kataloge znanj in predmetne izpitne kataloge za poklicno maturo za slovenščino, matematiko, angleščino in nemščino.

PRIMERJALNA ANALIZA UČNIH NAČRTOV V GIMNAZIJI IN KATALOGOV ZNANJA v SSI

SLOVENŠČINA

Preglednica 4: Primerjava vsebinskih sklopov v UN in KZ

	KZ SLO v SSI (Določil Strokovni svet RS za poklicno in strokovno izobraževanje na 126. seji dne 26. 11. 2010.)	UN SLO v GIM (Sprejeto na 110. seji Strokovnega sveta RS za splošno izobraževanje 14. 2. 2008.)
Opredelitev predmeta	<p>Predstavitev (filozofija) predmeta Slovenščina je temeljni splošnoizobraževalni predmet v SSI programih. Slovenski jezik kot materni oz. prvi/državni jezik ima v osebnem, poklicnem in družbenem uresničevanju posameznika kot predmet obsežne in razvejene naloge. Dijaki/dijakinje¹ se pri njem usposablajo za učinkovito govorno in pisno sporazumevanje v slovenskem jeziku in pridobivajo za to potrebno znanje. Razvijajo zavest o pomenu materinščine.</p> <p>Z ustvarjalno močjo slovenskega jezika se srečujejo ob izbirnih, njim recepcijsko primernih književnih besedilih.</p>	<p>Opredelitev predmeta Slovenščina je ključni splošnoizobraževalni predmet v gimnaziji, podlaga za samorazumevanje, za vsakršno učenje s slovenskim jezikom izraženih vsebin, za razumevanje, doživljanje in vrednotenje pojavov okrog nas. Dijaki/dijakinje se pri njem usposablajo za učinkovito govorno in pisno sporazumevanje v slovenskem jeziku, razvijajo zavest o pomenu materinščine sploh, o slovenščini kot državnem in uradnem jeziku, o njenem položaju v Evropski uniji in o njeni izrazni razvitosti na vseh področjih javnega in zasebnega življenja.</p> <p>Spoznavanje temeljnih dejstev in nosilcev zgodovine slovenskega jezika in književnosti je eden izmed najpomembnejših pogojev za poglobljanje kulturne, domovinske in državljske vzgoje. Umeščanje reprezentativnih del iz slovenske književne ustvarjalnosti v evropske kulturne okvire pa prispeva k medkulturni in širši socialni zmožnosti. Kritična refleksija obravnavanih pojavov prispeva še k razvijanju kritičnega mišljenja in k učenju učenja.</p> <p><u>V predmetniku gimnazije je pouku slovenščine namenjenih 560 učnih ur, tj. 140 ur v posameznem šolskem letu; polovica ur je namenjena jezikovnemu pouku, polovica pa pouku književnosti.</u> Predmet je nadgradnja učnega načrta iz osnovne šole, naravnani v uporabnost pridobljenih spoznanj pri nadaljevanju izobraževanja in delovanju posameznika v raznovrstnih izzivih sodobne življenjske prakse.</p>

¹ V nadaljevanju dijaki.

Kompetence	Udejanjanje kompetenc	Splošni cilji/kompetence
	<p>Pri slovenščini dijaki razvijajo ključne zmožnosti/kompetence (sporazumevalno zmožnost v slovenščini, pomembne sestavine socialne zmožnosti, estetsko zmožnost, kulturno in medkulturno zmožnost, učenje učenja, IKT):</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Dijaki razvijajo sporazumevalno zmožnost v slovenščini. Sporazumevalna zmožnost je zmožnost kritičnega sprejemanja besedil raznih vrst ter zmožnost tvorjenja ustreznih, razumljivih, pravih in učinkovitih besedil raznih vrst; je torej zmožnost izvajanja štirih sporazumevalnih dejavnosti, in sicer dveh sprejemalnih (poslušanje in branje) in dveh tvorbnih (govorjenje in pisanje). 2. Prek razumevanja izrazne in ustvarjalne enakovrednosti v družbi evropskih jezikov in družbene vloge slovenskega jezika v Sloveniji dijaki razvijajo pomembne sestavine socialne zmožnosti. 3. Ko berejo književna besedila, dijaki poglobljajo občutljivost za čustveno, domišljjsko, razumsko in vrednotno zaznavanje večpomenskih umetniško oblikovanih sporočil in se opredeljujejo do njihovih spoznavnih, etičnih in estetskih vrednot, pri čemer razvijajo splošno estetsko zmožnost. 4. .Kulturno in medkulturno zmožnost poglobljajo prek umeščanja prebranih besedil v časovni in kulturni kontekst. Slednji je skupaj z odprtim branjem in interpretacijo tudi izhodišče za razumevanje širših družbenih pojavov in duševnih procesov pri posamezniku. 5. Kritična refleksija in osmišljanje pridobljenega znanja o jeziku in književnosti sta temeljna pogoja za učenje učenja. 6. Vsa področja slovenščine se povezujejo z uporabo IKT, s čimer se 	<p>Predmet slovenščina omogoča razvijanje osebne, narodne in državljanske identitete ter ključnih zmožnosti vseživljenjskega učenja – predvsem sporazumevanje v slovenščini, socialno, estetsko, kulturno in medkulturno zmožnost, učenje učenja, digitalno pismenost, samoiniciativnost, kritičnost, ustvarjalnost, podjetnost ipd.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Dijaki se zavedajo pomembne vloge slovenskega jezika v svojem osebnem, družbenem in poklicnem življenju. <ul style="list-style-type: none"> • Zavedajo se, da je slovenski jezik državni in uradni jezik v Republiki Sloveniji, poznajo pa tudi položaj italijanskega in madžarskega jezika ter drugih jezikov v Republiki Sloveniji ter položaj slovenskega jezika v zamejstvu in izseljenstvu. Z razumevanjem izrazne in ustvarjalne enakovrednosti slovenščine v družbi evropskih jezikov razvijajo pomembne sestavine socialne zmožnosti. • Zavedajo se, da je slovenski jezik temeljna prvina njihove državljanske identitete, skupaj s književnostjo pa tudi najpomembnejši del slovenske kulturne dediščine; tako si oblikujejo svojo državljansko zavest. • Tisti, za katere je slovenščina materni/prvi jezik, se zavedajo, da je slovenščina zanje najbolj naravna socializacijska danost, saj se z njo vseskozi, najlaže in najuspešneje izražajo, ter da je slovenščina temeljna prvina njihove osebne in narodne identitete; tako si oblikujejo svojo narodno zavest. 2. Dijaki razvijajo zmožnost pogovarjanja, poslušanja (gledanja), branja, pisanja in govorenja raznih besedil. <ul style="list-style-type: none"> • Pogovarjajo se vljudno in strpno; spoštujejo mnenje drugih, izražajo svoje mnenje in ga utemeljijo. • Besedila poslušajo in berejo razmišljujoče in kritično, razčlenjujejo in vrednotijo jih z različnih vidikov ter prepoznavajo morebitno manipulativnost. Umeščanje prebranih/poslušanih besedil v časovni in kulturni kontekst spodbuja razvijanje in poglobljanje kulturne in medkulturne zmožnosti. • Tvorijo učinkovita, razumljiva, ustrezna in jezikovno pravilna ustna in pisna besedila. Razumevanje in vrednotenje procesov sprejemanja in tvorjenja besedil spodbuja učenje učenja. • Razvijanje sporazumevalne zmožnosti se povezuje z uporabo IKT; tako se razvija posameznikova digitalna zmožnost. 3. Dijaki razvijajo jezikovno, slogovno in metajezikovno zmožnost v slovenskem knjižnem jeziku.

	<p>razvija tudi digitalna ključna zmožnost.</p> <p>Splošni cilji</p> <p>Dijaki se zavedajo pomembne vloge slovenskega jezika v svojem osebnem, družbenem in poklicnem življenju. Razvijajo <u>sporazumevalno zmožnost</u> v slovenskem knjižnem jeziku (zmožnost pogovarjanja, poslušanja (gledanja) in branja raznih besedil ter zmožnost ustnega in pisnega sporočanja). Pri <u>književnem pouku</u> se usposablja za branje in interpretacijo literarnih besedil na ravni razmišljujočega bralca: doživljajo, razumevajo, aktualizirajo in s pomočjo svojih izkušenj vrednotijo ter poimenujejo predvsem idejno-tematske (vsebinske) plasti literarnih besedil; pri tem razvijajo širšo sporazumevalno zmožnost tvorjenja in sprejemanja raznovrstnih neliterarnih besedil; literarna besedila umeščajo v prostor in čas, se seznanjajo z njihovimi avtorji ter s temeljnimi kulturnozgodovinskimi okoliščinami; seznanjajo se tudi z razvojem slovenske književnosti in s sočasnimi temeljnimi deli in avtorji iz evropske oz. svetovne književnosti.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Svoja in tuja besedila sistematično opazujejo in razčlenjujejo z različnih vidikov ter utrjujejo in nadgrajujejo svojo jezikovno, slogovno in metajezikovno zmožnost ter zmožnost nebesednega sporazumevanja. • Spoznavajo sistemske zakonitosti slovenskega knjižnega jezika in se zavedajo njihovega pomena, zato jih zavestno vključujejo v svoja besedila. • Znajo presoditi, katera jezikovna vrst je ustrezna v danih sporazumevalnih okoliščinah. <p>4. Dijaki razvijajo zmožnost literarnega branja kot specifično podvrsto sporazumevalne zmožnosti. Usposablja se za branje in interpretacijo literarnih besedil: doživljajo, razumevajo, aktualizirajo in s pomočjo svojih izkušenj, književnega znanja in splošne razgledanosti vrednotijo ter poimenujejo idejno-tematske in slogovno-kompozicijske plasti literarnih besedil iz domače in prevodne sodobne, novejšje in starejšje književnosti.</p> <p>5. Dijaki se občasno preizkušajo v pisnem in govornem (po)ustvarjanju literarnih besedil in tako poglobljajo zmožnost estetskega doživljanja.</p> <p>6. Dijaki ob interpretaciji literarnih besedil razvijajo zmožnost tvorjenja raznovrstnih neumetnostnih besedil; razumevanje in vrednotenje teh procesov spodbuja učenje učenja.</p> <p>7. Dijaki ob interpretaciji razvijajo estetsko in kulturno zmožnost: literarna besedila opredeljujejo po zvrstno-vrstni pripadnosti, prepoznava in vrednotijo posebnosti njihove literarnoumetniške sestave, jih umeščajo v prostor in čas, se seznanjajo z njihovimi avtorji ter s temeljnimi kulturnozgodovinskimi okoliščinami njihovega nastajanja in sprejetosti pri bralcih.</p> <p>8. Dijaki se ob razvrščanju besedil sistematično seznanjajo z razvojem slovenske književnosti in s sočasnimi smermi, z avtorji in deli iz evropske oziroma svetovne književnosti ter prek tekstno-kontekstnih primerjav, presoj in medpredmetnih povezav razvijajo medkulturno zmožnost.</p>
<p>Cilji in vsebine</p> <p>Jezikovni pouk</p>	<p>Vsebinski sklopi jezikovnega pouka: Oblikovanje in razvijanje zavesti o jeziku, narodu in državi Razvijanje zmožnosti (uradnega) pogovarjanja Razvijanje zmožnosti (uradnega) dopisovanja Razvijanje zmožnosti kritičnega sprejemanja enogovornih neumetnostnih besedil Razvijanje zmožnosti tvorjenja enogovornih neumetnostnih besedil,</p>	<p>Vsebinski sklopi jezikovnega pouka: Oblikovanje in razvijanje zavesti o jeziku, narodu in državi Razvijanje zmožnosti (uradnega) pogovarjanja Razvijanje zmožnosti (uradnega) dopisovanja Razvijanje zmožnosti kritičnega sprejemanja enogovornih neumetnostnih besedil Razvijanje zmožnosti tvorjenja enogovornih neumetnostnih besedil Razvijanje poimenovalne, skladske, pravorečne, pravopisne in slogovne zmožnosti ter zmožnosti nebesednega sporazumevanja Razvijanje metajezikovne zmožnosti</p>

	<p>Razvijanje poimenovalne, skladenjske, pravorečne, pravopisne in slogovne zmožnosti ter zmožnosti nebesednega sporazumevanja</p> <p>Razvijanje metajezikovne zmožnosti.</p> <p>Procesno-razvojni cilji jezikovnega pouka</p> <p>Za vsak sklop so navedene različne dejavnosti (glede na jezikoslovne pojme) za razvijanje posameznih zmožnosti/sklopov. Ob vsakem sklopu so navedeni tudi odnosni cilji.</p> <p>Predlagana sta tudi dva sklopa s povezovanjem besedilnih vrst z jezikoslovnimi pojmi za obravnavo.</p>	<p>Procesno-razvojni cilji jezikovnega pouka</p> <p>Predlagano je zaporedje (neobvezujoče) za obravnavo po letnikih, za vsak sklop pa so predlagani tudi koraki za obravnavo.</p>
	<p>Ocenjevanje, preverjanje</p> <p>Ločeno so ob vsakem sklopu predlagane oblike, načini preverjanja in potek ter cilji in vsebine.</p>	Navedeno v posebnem poglavju.
	<p>Ob vsakem sklopu so navedena tudi didaktična priporočila</p>	Navedeno v posebnem poglavju.
Književni pouk	<p>Obravnava književnosti po tematskih in literarnozgodovinskih sklopih</p> <p>Vsak sklop vsebuje:</p> <ul style="list-style-type: none"> - učne cilje in primere dejavnosti, - vsebine in pojme, - izbrana besedila in - odnosne cilje, - preverjanje, - ocenjevanje, - minimalne standarde, - didaktična priporočila. <p>Tematski sklopi:</p> <p>Uvod v književnost Ljubezen Dom domovina svet Posameznik, družina in družba Drugačni in zaznamovani, samotneži in čudaki Žanri</p> <p>Literarnozgodovinski sklopi:</p> <p>Iz starejše književnosti – antična književnost in Biblija Srednji vek Mejniki v zavesti; reformacija, protireformacija in barok v slovenski književnosti, oris evropske renesanse Književnost razsvetljenstva v Sloveniji; evropsko sočasno dogajanje Prešeren in slovenski sodobniki; iz evropske romantike Od romantike k realizmu pri Slovencih. Evropski realizem kot književna smer</p>	<p>Procesno-razvojni cilji obravnave vsebinskih sklopov književnega pouka</p> <p>Razvijanje zmožnosti branja in interpretiranja književnih besedil</p> <p>Razvijanje splošne (sporazumevalne) zmožnosti</p> <p>Pridobivanje književnega znanja</p> <p>Širjenje spoznanj o književnosti, kritična aktualizacija, njihovo uvrščanje v širši kulturnorazvojni kontekst</p> <p>V procesnih ciljih so opredeljeni dejavnosti za razvijanje navedenih zmožnosti in elementi šolske interpretacije.</p> <p>Vsebinski sklopi: sestavljajo jih temeljni pojmi iz literarne vede (literarnointerpretativne prvine, oznaka obdobja in pomen) ter obvezna in prostoizbirna besedila.</p> <p>Uvod v obravnavo književnosti Antična književnost Biblija in književnosti starega Orienta Književnost srednjega veka v Evropi in na Slovenskem Renesansa Slovenska reformacija in protireformacija ter barok Evropski klasicizem in razsvetljenstvo Slovensko ljudsko slovstvo Razsvetljenstvo v slovenski književnosti Književnost evropske predromantike in romantike Romantika na Slovenskem Književnost evropskega realizma in naturalizma Med romantiko in realizmom na Slovenskem</p>

	Slovenska moderna; iz evropske književnosti na prelomu 19. in 20. stoletja Slovenska in sočasna evropska književnost v prvi polovici 20. stoletja Slovenska in sočasna evropska književnost po drugi svetovni vojni, sodobna književnost	Književnost evropske moderne Književnost slovenske moderne Svetovna književnost v prvi polovici 20. stoletja Slovenska književnost v prvi polovici 20. stoletja Svetovna književnost v drugi polovici 20. stoletja Slovensko pesništvo, pripovedništvo in dramatika v drugi polovici 20. stoletja
Pričakovani dosežki/rezultati	So opredeljeni na koncu vsakega sklopa. Izhajajo iz ciljev, opredeljenih v KZ.	Pričakovani rezultati so posebej navedeni za književni in jezikovni pouk ter izhajajo iz zapisanih ciljev (procesno-razvojnih in vsebinskih), vsebin in kompetenc; predvideva pa se različen obseg in taksonomske stopnje).
Medpredmetne povezave	Opredeljene pri posameznih vsebinskih sklopih in ciljih.	Opredeljeni so cilji, namen in načini povezovanja ter vključevanje kroskurikularnih vsebin možnega medpredmetnega povezovanja.
Didaktična priporočila	So opredeljena na koncu vsakega sklopa. Izhajajo iz ciljev, opredeljenih v KZ.	Jezikovni pouk: cilji, vsebine, uresničevanje v praksi Književni pouk cilji, vsebine, uresničevanje v praksi
Vrednotenje dosežkov	Opredeljeno na koncu vsakega sklopa. Izhaja iz ciljev, opredeljenih v KZ.	Opredeljeni so vse vrste preverjanj in ocenjevanje.
Priloga		Predlogi prostoizbirnih književnih besedil za individualno in skupinsko delo ter aktualizacijo

Povzetek ugotovitev

Katalog znanja (KZ) za predmet slovenščina v programih SSI se od Učnega načrta (UN) za slovenščino v splošni, klasični in strokovni gimnaziji ne razlikuje bistveno. Oba sta nadgradnja učnega načrta iz osnovne šole; zasnovana sta procesno-ciljno in omogočata koncentrično nadgrajevanje vsebin in ciljev.

V predmetniku gimnazije je pouku slovenščine namenjenih 560 učnih ur, tj. 140 ur v posameznem šolskem letu; polovica ur je namenjena jezikovnemu pouku, polovica pa pouku književnosti. V predmetniku za programe SSI je pouku slovenščine namenjeno 476 ur, tj. 140 oziroma 105 ur v posameznem šolskem letu, lahko pa tudi iz šolskega kurikula več.

V učnem načrtu (UN) za gimnazijo so vsebine in cilji razporejeni po sklopih, v katerih je upoštevano priporočeno razmerje med splošnimi in posebnimi znanji v razmerju 70 : 30. Splošna znanja so namenjena vsem in so obvezna za obravnavo, posebna znanja pa so dodatna ali poglobljena znanja, ki se jih lahko obravnava po lastni presoji glede na zmožnosti in interese. V katalogu znanja (KZ) za slovenščino pa takih opredelitev ni.

Opredelitev predmeta (usposabljanje za učinkovito sporazumevanje v slovenščini in srečevanje z literarnimi besedili) je za oba programa zasnovana podobno kakor tudi splošni cilji in kompetence. Razlika je le v obsegu, količini in težavnosti izbranih vsebin.

Oba dokumenta imata podobno strukturo, manjše razlike v razporeditvi poglavij so posledica različnosti programov.

Vsebinski cilji pri jezikovnem pouku so podobno zasnovani kot razvijanje zmožnosti posameznih dejavnosti sporazumevalne zmožnosti. V obeh so pri procesnih ciljih navedene različne dejavnosti (glede na jezikoslovne pojme) za razvijanje posameznih zmožnosti/sklopov.

V katalogu znanja sta predlagana tudi dva sklopa s povezovanjem besedilnih vrst z jezikoslovnimi pojmi za obravnavo; v učnem načrtu pa je predlagano zaporedje (neobvezujoče) za obravnavo po letnikih, za vsak sklop pa so predlagani tudi koraki za obravnavo.

Pouk književnosti je v programih SSI v katalogu znanja namenjen obravnavanju literarnih besedil z vidika razmišljujočega bralca: branje, doživljanje, razumevanje, interpretiranje, aktualiziranje in vrednotenje

repcijsko primernih besedil, izbranih pri pouku. Tako je poleg literarnozgodovinskega pomemben tudi recepcijski pristop. Pouk književnosti v gimnazijah pa temelji na literarnozgodovinskem pristopu. Tudi pri pouku književnosti je razlika v obsegu, količini in težavnosti izbranih vsebin.

MATEMATIKA

Preglednica 5: Primerjava vsebinskih sklopov v UN in KZ

UN Teme s tematskimi sklopi	KZ <i>Teme s tematskimi sklopi</i>	Ugotovitev
Množice	/	Tematskega sklopa ni v KZ.
Številске množice Algebrski izrazi, enačbe in neenačbe Potence in koreni	Števila 1.1 Osnovna znanja o številih 1.2 <u>Kompleksna števila (izbirni tematski sklop)</u>	Kompleksna števila so izbirni tematski sklop v KZ.
Geometrija v ravnini in prostoru Geometrijski liki in telesa Vektorji v ravnini in prostoru Stožnice	Geometrija 2.1 Osnovni geometrijski pojmi v ravnini in prostoru 2.2 Transformacije v ravnini 2.3 Geometrijski liki 2.4 Kotne funkcije ostrih kotov 2.5 Geometrijska telesa 2.6 <u>Krivulje II. reda (izbirni tematski sklop)</u> 2.7 <u>Vektorji (izbirni tematski sklop)</u>	Krivulje II. reda in Vektorji so izbirni tematski sklop v KZ.
Pravokotni koordinatni sistem v ravnini Funkcije (Linearna funkcija, Potenčna funkcija, Korenska funkcija, Kvadratna funkcija, Eksponentna funkcija, Logaritemska funkcija, Polinomske funkcije, Racionalne funkcije, Kotne funkcije) Zaporedja in vrste Diferencialni račun	Funkcije, enačbe in diferencialni račun 3.1 Funkcija in enačba 3.2 Linearna funkcija in linearna enačba 3.3 Potenčne funkcije in potenčne enačbe 3.4 Kvadratna funkcija in kvadratna enačba 3.5 Polinomi 3.6 Racionalne funkcije 3.7 Eksponentna funkcija in eksponentna enačba 3.8 Logaritem, logaritemska funkcija in logaritemska enačba 3.9 Kotne funkcije (razširitev) 3.10 <i>Krožne funkcije in trigonometrijske enačbe (izbirni tematski sklop)</i> 3.11 Diferencialni račun 3.12 Zaporedja	Krožne funkcije in trigonometrijske enačbe so izbirni tematski sklop v KZ.

Osnove logike Statistika Kombinatorika Verjetnostni račun	Osnove logike, obdelava podatkov in osnove verjetnostnega računa 4.1 Osnove logike 4.2 Obdelava podatkov 4.3 Osnove verjetnostnega računa	
Integralski račun	/	Integralskega računa ni v KZ.

Ugotovitve: Primerjava na ravni tem oz. vsebinskih sklopov v KZ in UN pokaže, da je po vključenih temah UN bolj obsežen kot KZ. KZ ne vsebuje vsebinskih sklopov Množice in Integralski račun. V KZ so Kompleksna števila, Vektorji, Krivulje II. reda, Krožne funkcije in trigonometrijske enačbe izbirni tematski sklopi. Šola jih lahko izbere glede na potrebe izobraževalnega programa oz. druge okoliščine.

Primerjava vsebin in ciljev za vsebinske sklope, ki so vključeni v UN in KZ

Primerjava je narejena s pomočjo opisov operativnih ciljev v KZ in vsebin in ciljev v UN. Pri primerjavi niso zajeti cilji iz KZ, ki se nanašajo na ponovitev vsebin iz osnovne šole.

Primerjava je narejena za vse štiri glavne teme.

Preglednica 6: Primerjava ciljev oz. vsebin UN in KZ za Števila

UN Operativni cilji oziroma vsebine, ki jih ni v KZ
<p><i>Pretvarjajo med desetiškim in dvojiškim številskim sestavom;</i></p> <p><i>induktivno sklepajo, posplošujejo, posplošitev dokažejo ali ovržejo in dokazujejo z matematično indukcijo;</i></p> <p><i>razstavljajo izrazov $a^n \pm b^n$;</i></p> <p><i>prepoznajo iracionalno enačbo ter rešijo in utemeljijo korake pri reševanju iracionalnih enačb in interpretirajo rezultate.</i></p>

Ugotovitev: Za temo o Številih se cilji v KZ in UN v grobem ujemajo. Cilji, ki so v KZ izpuščeni, so tudi v UN pisani poševno, kar pomeni, da so v gimnazijskem programu izbirni. Že izpuščene teme so zapisane v Preglednici 5.

Preglednica 7: Primerjava ciljev oz. vsebin UN in KZ za Geometrijo

UN Operativni cilji oziroma vsebine, ki jih ni v KZ
<i>Rešujejo geometrijske probleme s poševnimi in prisekanimi telesi;</i>
<i>določijo os vrtenja in analizirajo nastalo vrtenino glede na izbiro osi;</i>
<i>rešujejo probleme v povezavi s prostornino rotacijskih teles.</i>

Ugotovitev: Za temo o Geometriji se cilji v KZ in UN v grobem ujemajo. Cilji, ki so v KZ izpuščeni, so tudi v UN pisani poševno, kar pomeni, da so izbirni. Že izpuščene teme so zapisane v Preglednici 5.

Preglednica 8: Primerjava KZ in PIK za Funkcije, enačbe, diferencialni račun

UN Operativni cilji oziroma vsebine, ki jih ni v KZ
<ul style="list-style-type: none">● <i>Analizirajo predpis in narišejo graf funkcije z absolutno vrednostjo;</i>● <i>razložijo zveznost s predpisom podane funkcije;</i>● <i>sklepajo o lastnostih konkretne zvezne funkcije na zaprtem intervalu;</i>● <i>poiščejo ničlo ali točko na krivulji na predvideno natančnost z uporabo tehnologije;</i>● <i>obravnavajo preproste linearne enačbe, neenačbe in sisteme linearnih enačb;</i>● <i>Gaussova eliminacijska metoda;</i>● <i>Sistem linearnih neenačb;</i>● <i>Linearno programiranje (I);</i>● <i>Sistem kvadratnih neenačb;</i>● <i>uporabljajo metodo bisekcije;</i>● <i>rešijo racionalne neenačbe;</i>● <i>uporabljajo kotne funkcije dvojnih in polovičnih kotov pri trigonometrijskih enačbah in problemskih nalogah;</i>● <i>faktorizirajo izraze in jih znajo uporabiti pri enačbah;</i>● <i>razlikujejo pojma konvergentne in divergentne vrste;</i>● <i>izračunajo vsoto geometrijske vrste;</i>● <i>razlikujejo med konformno in relativno obrestno mero (odvisno od programa SSI);</i>● <i>uporabijo načelo ekvivalence glavnice (odvisno od programa SSI);</i>● <i>izračunajo anuiteto in izdelajo amortizacijski načrt (odvisno od programa SSI);</i>● <i>računajo odvod implicitno podanih funkcij;</i>● <i>ugotovijo točke (ne)odvedljivosti iz grafa;</i>● <i>izračunajo približno vrednost funkcije z uporabo tangente;</i>● <i>povežejo pojma zveznosti in odvedljivosti funkcije na danem intervalu;</i>● <i>rešijo realen ekstremalni problem in ga ustrezno interpretirajo;</i>

- *Drugi odvod funkcije;*
- *Prevoj, konveksnost in konkavnost funkcije;*
- *Zveznost odvedljivih funkcij;*
- *Modeliranje realnih problemov in njihovo reševanje z uporabo metod diferencialnega računa;*
- *Pot, hitrost in pospešek točke ter parametrično podane krivulje v ravnini (I).*

Ugotovitev: Za temo Funkcije, enačbe in diferencialni račun je v UN zapisanih več ciljev. Pri teh ciljih gre v večini za nadgradnjo in poglobljanje obstoječih vsebin. Že izpuščene teme so zapisane v Preglednici 5.

Preglednica 9: Primerjava ciljev oz. vsebin UN in KZ za *Osnove logike, obdelava podatkov in osnove verjetnostnega računa*

UN Operativni cilji oziroma vsebine, ki jih ni v KZ
<ul style="list-style-type: none"> • Izračunajo vrednost binomskega simbola; • razvijejo potenco dvočlenika; • kombinacije s ponavljanjem; • <i>Pogojna verjetnost;</i> • <i>Popolna verjetnost (I);</i> • <i>Dvofazni poskusi (I);</i> • Normalna porazdelitev; • zapišejo sestavljeno izjavo s simboli; • izračunajo logično vrednost sestavljene izjave pri vseh vrednostih enostavnih izjav; • ugotovijo enakovrednost dveh izjav.

Ugotovitev: Za temo Osnove logike, obdelava podatkov in osnove verjetnostnega računa je v UN zapisanih nekaj več ciljev. Pri teh ciljih gre v večini za nadgradnjo in poglobljanje obstoječih vsebin.

Povzetek ugotovitev

V Učnem načrtu Matematika. Gimnazija, sta tematska sklopa Množice in Integralni račun, ki ju Katalog znanj Matematika (SSI) ne vključuje.

V Katalogu znanj Matematika (SSI) so Kompleksna števila, Vektorji, Krivulje II. reda, Krožne funkcije in trigonometrijske enačbe izbirni tematski sklopi. Izbirne sklope učitelj izbira glede na potrebe SSI-programa. Globina obravnave vsebin v obveznih in izbirnih tematskih sklopih je odvisna od potreb v posameznem SSI-programu.

Navedeni seznam ciljev in vsebin iz Učnega načrta Matematika. Gimnazija, ki presega Katalog znanj Matematika (SSI), je okvirjen in orientacijski. Razvidno je, da je veliko ciljev in vsebin iz posebnih znanj. Pogosto gre za nadgradnjo in poglobljanje obstoječih znanj.

ANGLEŠČINA

Preglednica 10: Primerjava vsebinskih sklopov v UN in KZ

	KZ TJI (2011)	UN ANG (2008)
<p>Pričakovana stopnja znanja po SEJO² (Shema za samoocenjevanje, SEJO 2011, str. 48–49; CEFR 2001)</p>	<p>B1 Slušno razumevanje: Pri različnem govorjenju v standardnem jeziku razumem glavne točke, kadar gre za znane stvari, s katerimi se redno srečujem pri delu, v šoli, prostem času itn. Če je govorjenje razmeroma počasno in različno, razumem tudi glavne misli mnogih radijskih in televizijskih oddaj, ki se ukvarjajo s sodobnimi problemi in temami, ki me osebno ali poklicno zanimajo.</p> <p>Bralno razumevanje: Razumem besedila, katerih jezik je pretežno vsakdanji ali povezan z mojim delom. Razumem opise dogodkov, občutij in želja v osebnih pismih.</p> <p>Govorno sporazumevanje: Znajdem se v večini situacij, ki se pogosto pojavljajo na potovanju po območju, kjer govorijo ta jezik. Lahko se tudi nepripravljen vključim v pogovor, povezan s splošnimi temami, temami, ki me osebno zanimajo, ali takimi, ki zadevajo vsakdanje življenje (na primer družino, hobije, delo, potovanja in aktualne dogodke).</p> <p>Govorno sporočanje: Povezovati znam preproste stavke, s katerimi lahko opišem svoje izkušnje in dogodke, sanje, želje in ambicije. Na kratko znam razložiti svoje poglede in načrte. Lahko pripovedujem zgodbo ali obnovim vsebino knjige oziroma filma in opišem svoje odzive.</p> <p>Pisno sporočanje: Pisati znam preprosta, sklenjena besedila v zvezi s splošnimi temami ali temami s področja osebnega zanimanja. Pisati znam osebna pisma in v njih opisati izkušnje in vtise.</p>	<p>B2 Slušno razumevanje: Razumem daljše govorjenje in predavanja in lahko sledim celo bolj zahtevnim pogovorom, pod pogojem, da je tema dovolj splošna. Razumem večino televizijskih poročil in oddaj o aktualnih zadevah. Razumem večino filmov v standardnem jeziku.</p> <p>Bralno razumevanje: Berem in razumem članke in poročila, v katerih pisci zastopajo določena stališča ali poglede. Razumem sodobno književno prozo.</p> <p>Govorno sporazumevanje: Lahko se izražam precej tekoče in spontano, tako da se brez večjih težav sporazumem z domačimi govorniki. Lahko se vključim v razprave o splošnih temah in z utemeljitvami zagovarjam svoje stališče.</p> <p>Govorno sporočanje: Jasno in natančno znam opisati mnogo stvari s področij, ki me zanimajo. Razložiti znam svoj pogled na določen problem ter podati prednosti in pomanjkljivosti različnih možnosti.</p> <p>Pisno sporočanje: Pisati znam jasna in natančna besedila v zvezi s številnimi temami in vprašanji, ki me zanimajo. Pisati znam eseje ali poročila, v katerih moram podati informacije ali zagovarjati oziroma zavračati določena stališča. Pisati znam pisma, v katerih moram poudariti pomen določenih dogodkov in izkušenj.</p>
Cilji	Sprejemanje besedil (razvijanje receptivnih zmožnosti)	Splošna znanja in zmožnosti

² Skupni evropski jezikovni okvir : učenje, poučevanje, ocenjevanje. Ljubljana : Ministrstvo za šolstvo in šport, Urad za razvoj šolstva, 2011.

	<p>Pri sprejemanju besedil v tujem jeziku učenci razberejo:</p> <ul style="list-style-type: none"> - temo besedila, - glavno sporočilo besedila (osrednjo misel umetnostnega besedila), - osnovno sporočilo besedila za uspešno vključevanje v pogovor, - določene podatke in podrobnosti, - stališča, odnose. <p>Strategije sprejemanja besedil</p> <p>Pri sprejemanju slušnega besedila dijak pozorno posluša sogovorca. Na podlagi intonacije zazna trditev, zanikanje, vprašanje, ukaz. Pri sprejemanju pisnega besedila uporabi ustrezno bralno strategijo glede na namen branja, npr. iskanje globalnega sporočila, določene informacije ali podrobnosti. Pri branju/poslušanju/gledanju dijak zazna okoliščine, priključuje v spomin vedenja o obravnavani temi, razbere sobesedilne in jezikovne informacije. Pri tem spretno uporablja informacije nebesednih ponazoril (slika, glas, govorica telesa). Na sprejeto besedilo se odziva skladno z doseženo ravno znanja tujega jezika: nebesedno, s posameznimi besedami, z besednimi zvezami ali s kratkimi povedmi, s kratkimi odgovori na vprašanja, s povzemanjem vsebine besedila ali z interpretacijo besedila. Zna poiskati želene informacije v (e-)slovarju, priročniku ali drugem viru. Razvija različne strategije pomnjenja, s pomočjo katerih usvaja nove izraze in bogati besedni zaklad v tujem jeziku.</p> <p>Tvorjenje besedil (razvijanje produktivnih zmožnosti)</p> <p>Pri tvorjenju besedil dijak razvija govorno in pisno zmožnost. Pri govornem sporočanju tvori besedilo, ki je namenjeno enemu ali več poslušalcem (javnosti). Govorno zmožnost razvijamo z dejavnostmi, kot so:</p> <ul style="list-style-type: none"> - glasno branje, - poročanje na podlagi zapiskov, shem, miselnih vzorcev, - opisovanje, - pripovedovanje, - razlaganje, - igranje vlog, - spontano govorjenje, petje, - izražanje stališč. 	<p>CILJ: Dijaki pridobivajo in nadgrajujejo svoja splošna znanja, razvijajo splošne medkulturne veščine, vrednote, motivacijo in svoje osebne lastnosti.</p> <p>Sporazumevalna možnost</p> <ul style="list-style-type: none"> - CILJ: Dijaki spoznavajo jezikovni sistem angleščine in razvijajo zmožnost uporabe jezikovnih znanj za razumevanje pomena sporočil oziroma besedil in za tvorjenje novih sporočil oziroma besedil. - CILJ: Dijaki spoznavajo družbenojezikovna in družbenokulturna pravila, norme in navade in se ozaveščajo o pomenu teh znanj ter razvijajo strategije za ustrezno interpretacijo in rabo sporočil glede na ta pravila. - CILJ: Dijaki spoznavajo osnovne lastnosti besedil in razumejo zakonitosti ustrezne tvorbe pisnih in govornih besedil ter sporazumevanja. Na podlagi teh znanj besedila pri sprejemanju ustrezno interpretirajo, pri tvorjenju pa pravila upoštevajo. <p>Dijak v jezikovni rabi prepozna, razume in uporablja naslednje sporočilne namene:</p> <ul style="list-style-type: none"> • navezovanje in vzdrževanje stikov, • vpraševanje po informacijah in dajanje informacij, • izražanje stališč in mnenj, na primer preferenc, mnenj, (ne)strinjanj, • izražanje prepričanja ali negotovosti, radovednosti, upanja, optimizma, pesimizma, veselja, občudovanja, skrbi, presenečenja, nezadovoljstva, razočaranja, dolgočasja, razburjenja, zanimanja, • prošnja za pomoč, ponujanje, sprejemanje ali zavračanje pomoči. <p>Cilji:</p> <ul style="list-style-type: none"> • poslušanje in slušno razumevanje: dijaki/dijakinje razumejo besedna sporočila v angleščini; • govorno sporazumevanje in sporočanje: dijaki/dijakinje se govorno sporazumevajo in sporočajo v ustrezni pogovorni angleščini;
--	---	---

	<p>Zmožnost pisnega sporočanja dijak razvija s tvorbo besedila, ki je namenjeno naslovniku. Na nižji zahtevnostni ravni (A1/A2) dopolnjuje ali povezuje posamezne povedi v preprosto besedilo ter samostojno tvori preprosta besedila, na višji zahtevnostni ravni (B1) pa samostojno tvori besedila različnih vrst (opisovalna, pripovedovalna, razlagalna, obveščevalna in utemeljevalna).</p> <p>Strategije tvorjenja besedil Pri tvorjenju besedila dijak razvija ustrezne strategije tvorjenja, pri čemer vključuje svoje zmožnosti, sposobnosti in vedenja. Besede izgovarja razločno in jih piše čitljivo. Smiselno povezuje besedne dele besedila z nebesednimi. Pri morebitnem nerazumevanju prosi sogovorca, da besedo ali besedno zvezo ponovi ali razloži njen pomen. Se ustrezno vključuje v pogovor. Na ravni B1 zmore prevzeti pobudo. Dialog, predstavitev ali pisni sestavek prilagaja svojim sposobnostim in znanju ter se zna izogniti svojim šibkim področjem. Besedilo načrtuje, poenostavlja ali širi vsebino besedila, parafrazira. Uporablja ustrezne nadomestne strategije (npr. opiše, česar ne zna poimenovati). Besedilo ustrezno preoblikuje, ga ovrednoti in popravlja. Zna se prilagoditi naslovniku, namenu sporočila in kulturni različnosti. Svoj napredek spremlja s pomočjo samovrednotenja.</p> <p>Interakcija in mediacija: govorno in pisno sporazumevanje Govorno in pisno sporazumevanje združujeta zmožnosti sprejemanja in tvorjenja besedil ter strategiji sprejemanja in tvorjenja besedil, ki dijaku omogočajo hitro reševanje nalog v nepredvidljivih okoliščinah. Te strategije dijak velikokrat uporablja pri uvajanju strokovnih in poklicnih tem (poslovna komunikacija, posredovanje navodil pri delu itd.) Pri tem je ključnega pomena razvijanje nadomestnih strategij in sposobnosti medosebne sodelovanja, ki preprečuje morebitne nesporazume (prositi za ponovitev povedi, dodatna pojasnila, opravičiti se itd.) Pri razvijanju zmožnosti sporazumevanja dijak ne igra vedno aktivne vloge, temveč</p>	<ul style="list-style-type: none"> • branje in bralno razumevanje: dijaki razumejo pisna besedila v angleščini; • pisanje, pisno sporazumevanje in pisno sporočanje: dijaki zapisujejo, pisno sporočajo in se pisno sporazumevajo v ustrezni pisni angleščini; • posredovanje ali mediacija: dijaki govorno in/ali pisno posredujejo iz angleščine v slovenščino in nasprotno. <p>Poslušanje in slušno razumevanje</p> <p>Dijaki poslušajo govorna besedila in/ali spremljajo avdiovizualna sporočila in pri tem na različne načine, skozi bolj ali manj kompleksne komunikacijske dejavnosti, v skladu z različnimi nameni:</p> <ul style="list-style-type: none"> • razvijajo razumevanje standardno sprejete izgovarjave in spoznavajo različna narečja; • razvijajo zmožnost razumevanja podatkov in podrobnosti in razlikovanja med bistvenimi in nebistvenimi informacijami; • razvijajo zmožnost razumevanja bistva govornega besedila/avdiovizualnih sporočil itd.; • razvijajo zmožnost sklepanja o povezavah, razvoju pripovedi in dokazov v krajšem in daljšem govornem besedilu oziroma v filmu, v multimedijski predstavi itd.; • spoznavajo in poglobljajo razumevanje načinov, s katerimi so kulturne perspektive vpisane v avdiovizualna besedila v angleščini; • prepoznavajo okoliščine sporazumevanja in razpoloženje govorcev/udeležencev; • spoznavajo in uporabljajo nadomestne strategije, da bi presegli vrzeli v razumevanju; • na svetovnem spletu poslušajo in izbirajo med avdiovizualnimi besedili in jih ustrezno uporabljajo za izpolnjevanje nalog/projektov; • razumevanje govornega/avdiovizualnega besedila izražajo z ustreznim besednim oziroma nebesednim odzivom.
--	---	--

	<p>je lahko le posrednik med govorcema, ki se ne razumeta. Primeri mediacijskih dejavnosti so:</p> <ul style="list-style-type: none"> - povzemanje/obnova/razlaga govorenega ali pisnega besedila iz tujega jezika v materni jezik, - povzemanje/obnova/razlaga govorenega ali pisnega besedila iz maternega jezika v tuji jezik, - pojasnjevanje ali razlaga sobesedila (okoliščin besedila), - prevod. <p>Dijak pri sporazumevanju prevzema različne sporazumevalne položaje. Dijaka usposobimo do te mere, da v vlogi sporočevalca ali posrednika (mediatorja) upošteva: sporazumevalni kontekst (ali okoliščino), naslovnika, prenosnik sporočanja, sporočilni namen, temo, stopnjo obvladovanja ciljnega jezika in stopnjo poznavanja kulturnih posebnosti pri sporočanju.</p> <p>Operativni cilji</p> <p>Ob zaključku izobraževalnega programa dijak v tujem jeziku zmore:</p> <ul style="list-style-type: none"> - razumeti vsebino članka, ki obravnava splošno, njemu zanimivo in aktualno temo, in povzemanje vsebine besedila s pomočjo vprašanj; - razumeti osnovne podatke kratkega besedila z znano strokovno tematiko; - opisati sebe in druge; - posredovati in pridobivati podatke v zvezi s šolskim predmetnikom in z interesnimi dejavnostmi, življenjem na šoli in s šolskimi prostori; - posredovati in pridobivati podatke pri opravilih (npr. nakupovanje) in dogajanju (udeležba na kulturnem dogodku, ogled sejma, razstave) v neposrednem okolju (vas, mesto); - predstaviti poklic, za katerega se izobražuje, promovirati lastne izdelke/storitve; - opisati korake osnovnih delovnih postopkov s svojega poklicnega področja; - prositi za dodatna pojasnila, uzaveščati osnovne vljudnostne vzorce (ob prihodu, odhodu stranke/gosta/pacienta), se opravičiti, izraziti željo in pripravljenost za pomoč; - upoštevati navodila o varnosti pri delu ; 	<p>Branje in bralno razumevanje</p> <p>Dijaki berejo različne vrste pisnih besedil in pri tem na različne načine, skozi bolj ali manj kompleksne dejavnosti, v skladu z različnimi nameni:</p> <ul style="list-style-type: none"> • prepoznavajo različne vrste besedil in spoznavajo njihove značilnosti in zakonitosti; • spoznavajo in uporabljajo različne bralne strategije (sklepanje o vsebini besedil iz naslova, slik, napovedovanje dogodkov itd.); • razvijajo razumevanje podrobnosti v besedilu, prepoznavajo besedne zveze in jezikovne strukture; poglobljajo razumevanje zakonitosti jezikovne rabe; • razvijajo razumevanje ključne/-ih misli in pomembnih podatkov v prebranem besedilu; • razvijajo zmožnost sklepanja o vzročnih in drugih povezavah, razvoju pripovedi in argumentov v besedilu; • za bolj poglobljeno razumevanje razvijajo zmožnost učinkovite uporabe slovarjev in različnih elektronskih in drugih referenčnih gradiv; • kritično vrednotijo podatke, ki so dostopni (na svetovnem spletu), in jih ustrezno uporabljajo; • poglobljajo razumevanje literarnega in drugih vrst besedil in spoznavajo načine, s katerimi so kulturne značilnosti vpisane v literarna in neliterarna besedila; • razvijajo zmožnost analize in sinteze (podatkov iz besedila in ugotovitve primerjajo z informacijami, ki so jim dostopne v materinščini oziroma v jezikih, ki jih obvladajo ali se jih učijo); • razvijajo širšo medkulturno in medjezikovno zmožnost, na primer z branjem izvirnih leposlovnih besedil v angleščini (3.2). <p>Razumevanje prebranega besedila izražajo z ustreznim besednim oziroma nebesednim odzivom.</p>
--	---	---

	<ul style="list-style-type: none"> - tvoriti kratko (e-)besedilo s pomočjo predloge; oglas, opozorilo; - vstavljati podatke v vprašalnik, intervjuvati vzornika, - s pomočjo učiteljevih navodil poiskati podatke s strokovnega področja na svetovnem spletu (katalogi izdelkov in storitev); uporabljati (e-)gradiva in priročnike za pridobivanje informacij in novega besedišča v drugem jeziku; - sodelovati pri pripravi ali izvedbi potovanja, strokovne ekskurzije, medkulturne izmenjave, znati uporabiti preproste vljudnostne fraze ob družbenih in poslovnih stikih, predstaviti drugim svoj kraj, znamenitosti, običaje, tipični jedilnik; - primerjati slovensko in tujejezično kulturno dediščino; - razumeti vsebino članka, ki obravnava splošno, dijaku zanimivo in aktualno temo; - povzemanje vsebine besedila s tvorjenjem preprostega besedila; - razumeti in posredovati navodilo za uporabo ali navodilo za delovni postopek (zdravilo, kozmetika, čistilo, naprava, orodje, prevozno sredstvo ipd.); - predstaviti analizo rezultatov vprašalnika, ubesediti grafične zapise, poiskati in zbrati podatke za temo s svojega strokovnega področja iz različnih virov, strniti podatke v novo besedilo in jih posredovati drugim; - oglaševati izdelek ali storitev (tisk, radio, TV, spletna stran) in pri predstavitvi uporabljati nekatere vizualne učinke; - tvoriti krajše besedilo o temah, ki zanimajo mladostnike (šport, moda, zdravo življenje, svet zvezdnikov, medsebojni odnosi, načrti za prihodnost); - povzemanje vsebine (splošnega in strokovnega) besedila z znano temo iz tujega jezika v materinščino in obratno,; - vključevati se v preprost pogovor (tudi telefonsko, s pomočjo spleta) s sovrstnikom, stranko/pacientom/gostom, pri tem spoznavati in upoštevati družbene dogovore pri poslovnih stikih (naslavljanje, sprejem stranke, vljudnostni vzorci); - voditi osnovno pisno poslovno komunikacijo; - predstaviti svoje izdelke/storitve, jih primerjati s tujimi izdelki/storitvami ter se zavedati pomena inovativnosti in promocije lastnega dela; 	<p>Govorno sporočanje in sporazumevanje</p> <p>Pri pouku angleščine se dijaki vključujejo v razprave, pridobivajo informacije, izražajo želje, čustva in mnenja o različnih temah in vprašanjih. Za uspešno tvorjenje govornih sporočil in za učinkovito sporazumevanje razvijajo ustrezna znanja in spretnosti.</p> <p>Govorno sporočanje</p> <p>Dijaki govorijo/pripovedujejo o različnih temah in pri tem:</p> <ul style="list-style-type: none"> • razvijajo izgovarjavo in intonacijo v eni izmed standardnih izgovarjav; • spoznavajo komunikacijske strategije za usklajevanje (spo)razumevanja; • govorno sporočajo o različnih temah in pri tem poglobljajo razumevanje medkulturnih značilnosti ter utemeljujejo svoja mnenja in poglede; • razvijajo zmožnost funkcionalne jezikovne rabe oziroma zmožnost uporabe ustreznih jezikovnih sredstev na ravni govornega besedila; • spoznavajo medkulturne dogovore, ki vplivajo na sporazumevanje med govorcem in njegovim občinstvom, in si prizadevajo te dogovore čim bolj razumeti/upoštevati; • spoznavajo načine izražanja idej, čustev, stališč in mnenj, mnenj, (ne)strinjanj in ravnanje v skladu s ciljnim občinstvom in okoliščinami sporazumevanja; • razvijajo zmožnost sporočanja s pomočjo vizualne (multimedijske tehnologije) in druge podpore; • razvijajo zmožnost uporabe strategij za tvorjenje govornih besedil, poglobljajo sporazumevalne strategije in strategije samostojnega učenja. <p>Govorno sporazumevanje</p> <p>Za neposredno medosebno sporazumevanje in sporazumevanje</p>
--	---	---

	<p>- primerjati slovensko in tujo kulturno dediščino (geografske, kulturnozgodovinske posebnosti), ugotavljati prepletanje kultur v materialni in nematerialni obliki.</p> <p>Minimalni standardi znanja Pričakovana raven znanja prvega tujega jezika ob koncu srednjega strokovnega in poklicno-tehniškega izobraževanja je B1 po Skupnem evropskem jezikovnem okviru. Učitelj sam določa minimalne standarde znanja glede na razpoložljivo število ur, strokovno usmeritev in raven doseženega znanja pri dijakih.</p>	<p>prek medijev (telefon, medmrežje, konference na daljavo itd.), vključno z ustreznimi znanji, ki so potrebna tako za sporočanje kot za sporazumevanje, dijaki:</p> <ul style="list-style-type: none"> • spoznavajo in širijo komunikacijske strategije za uspešno sporazumevanje (na primer načine, kako začeti, nadaljevati in končati pogovor); • razvijajo ozaveščenost o medkulturnih dogovorih, ki vplivajo na sporazumevanje med posamezniki; • spoznavajo različne vzorce sporazumevanja pri srečevanju z uporabniki angleščine kot jezika mednarodne komunikacije in razvijajo zmožnost ustreznega odzivanja; izražanje stališč in mnenj, na primer preferenc, mnenj, (ne)strinjanj navezovanje in vzdrževanje stikov; • si prizadevajo za razumevanje drugosti in drugačnosti in razvijajo občutljivost/dovzetnost za pričakovanja prejemnikov sporočila. <p>Poleg že opisanih znanj in zmožnosti za uspešno govorno sporočanje in sporazumevanje razvijajo zmožnosti slušnega razumevanja, kulturo poslušanja, zmožnost sprotnega prilagajanja okoliščinam, razumevanje govornice telesa in ustrezno odzivanje.</p> <p>Pisno sporočanje in sporazumevanje</p> <p>Pri pouku angleščine dijaki tvorijo različne vrste besedil in pri tem opisujejo, pripovedujejo, primerjajo in dokazujejo pojave, dogodke, procese, ki so povezani z različnimi temami. Za uspešno ustvarjanje pisnih besedil dijaki razvijajo ustrezna znanja in zmožnosti.</p> <p>Pisno sporočanje</p> <p>Dijaki tvorijo različna pisna besedila in pri tem:</p> <ul style="list-style-type: none"> • razvijajo pravopisno znanje in zmožnosti, pravilen zapis besed in besednih zvez ter uporabo ločil; • razvijajo zmožnost uporabe ustreznih jezikovnih sredstev na ravni besedila;
--	---	--

		<ul style="list-style-type: none"> • za pisanje različnih vrst besedil spoznavajo zakonitosti notranje zgradbe besedil, kohezivnost, koherenco itd., vezna sredstva; • spoznavajo značilnosti pisanja različnih vrst besedil, uradnih in neuradnih in jih pri pisanju ustrezno uporabljajo; • razvijajo zmožnost uporabe strategij za tvorjenje pisnih besedil in strategije samostojnega učenja; • spoznavajo načine izražanja idej, čustev, s pomočjo multimedijske tehnologije in elektronske pošte; • za uspešno pisno izražanje razvijajo zmožnost uporabe sodobne tehnologije, spletnih virov in drugih virov, dostopnih prek različnih medijev, referenčnih gradiv (na primer slovarje); • spoznavajo medkulturne dogovore, ki vplivajo na sodelovanje med piscem in bralci, in si jih prizadevajo pri pisanju čim bolj upoštevati; • razvijajo kritično mišljenje, zmožnost vrednotenja, sinteze in analize kulturnih in drugih pojavov in svoja razmišljanja pisno izražajo v krajših in daljših pisnih sestavkih; • razvijajo zmožnost pisnega povzemanja in interpretiranja prebranih besedil in avdio(vizualnih) gradiv ter dogodkov. <p>Pisno sporazumevanje</p> <p>Pisno sporazumevanje postaja vse bolj interaktivno, osebno in s tem manj formalno (elektronska sporočila, forumi). Namen sporazumevanja je neposredno navezovanje stikov, obveščanje in izmenjava informacij, zato je tako kot pri govornem tudi pri pisnem sporazumevanju poudarjena dialoškost. Za neposredno medosebno pisno sporazumevanje (prek medijev/medmrežja: elektronska pošta, forumi), dijaki, vključno z ustreznimi znanji, ki so potrebna tako za govorno sporočanje kot za sporazumevanje, še posebej intenzivno razvijajo:</p> <ul style="list-style-type: none"> • zmožnost učinkovitega in zgoščenega pisanja, • medijsko in kritično pismenost,
--	--	--

		<ul style="list-style-type: none"> • kritičen odnos do informacij na svetovnem spletu. <p>Posredovanje</p> <p>S posredovanjem v primerih medjezikovnih vrzeli iz angleščine v slovenščino ali slovenščine v angleščino dijaki učinkovito in smiselno povezujejo znanje angleščine s svojo materinščino, lahko pa tudi z drugimi jeziki, ki jih obvladajo ali pa se jih še učijo.</p> <p>Dijaki pri pouku angleščine:</p> <ul style="list-style-type: none"> • spoznavajo možnosti posredovanja pri sporazumevanju med ljudmi, ki nimajo skupnega jezika; • razvijajo zmožnost pisnega in govornega posredovanja bistva slušnega, vizualnega ali pisnega besedila v materinščini/angleščini ljudem, ki ne razumejo materinščine/angleščine; • spoznavajo načine in značilnosti pisnega/govornega povzemanja ali prevajanja besedila iz angleščine v slovenščino (ali v katerega izmed jezikov, ki ga obvladajo) in/ali nasprotno za učinkovito posredovanje v življenjskih okoliščinah. <p>Cilji pouka književnosti</p> <p>Dijaki pri pouku angleščine spoznavajo književnosti in druge dosežke angleško govorečih kultur in se uvajajo v samostojno branje književnih besedil v angleščini. Razvijajo medkulturno bralno zmožnost za ustvarjalno branje in za razumevanje celostnih leposlovnih besedil v angleščini ter za neposreden samostojen stik z leposlovjem oziroma za doživljanje umetnostnih besedil v angleščini.</p> <p>Dijaki razvijajo zmožnost literarnega branja kot specifično podvrsto bralne zmožnosti. Z branjem umetnostnih besedil v angleščini razvijajo:</p> <ul style="list-style-type: none"> • osnovno bralno zmožnost za branje umetnostnih besedil v angleščini,
--	--	---

		<ul style="list-style-type: none"> • zmožnost interpretiranja, analize in vrednotenja umetnostnega besedila. <p>Za celostno razumevanje leposlovnih besedil dijaki spoznavajo dogajalno plast, glavne osebe, umetnostno zgradbo in besedilne posebnosti. Hkrati spoznavajo in se naučijo upoštevati izvorno družbenokulturno okolje branega besedila oziroma umestitve besedila v književno tradicijo angleško govorečih skupnosti.</p>
Vsebine	<p>Besedilne vrste v tujem jeziku Izhodiščne besedilne vrste Primeri izhodiščnih besedilnih vrst (tj. besedilnih vrst, ki jih pri pouku uporabimo kot izhodišče za pridobivanje znanja):</p> <ul style="list-style-type: none"> - slovar - intervju - obrazec z osebnimi podatki - vizitka - opis (osebe, prostora, hišnega ljubljénčka, prostočasne dejavnosti, dogodka, kraja, okolja, poti) - popevka - filmski odlomek - novica - osebna komunikacija (sporočilo/pismo, razglednica, dnevnik, vabilo, voščilo, opravičilo) - krajše umetnostno besedilo - članek iz mladinskega tiska - e-besedilo - vprašalnik - urnik - šolski predmetnik - poljudnoznanstveni članek - zemljevid - oglas - popotni načrt - vozni red - turistični prospekt - vremenska napoved - jedilni list in recept - kratko navodilo za uporabo (zdravila, naprave) ali pripravo (jedi) - življenjepis - razpredelnica gesel (orodje, materiali, sestavine) - opis (predmeta, naprave, stroja, delovnega postopka) - recept za pripravo jedi - katalog 	<p>Tematska področja in priporočene teme</p> <p>Teme, ki so navedene v nadaljevanju, se navezujejo na osebno, izobraževalno, javno in zaposlitveno področje (vir: CEFR 1 2001: 45–50) in so nadgradnja osnovnošolskih tem (jaz, moj dom, moja šola, moj svet, moje okolje, moja država, sosedske in druge države, vsakdanje življenje, družbeno/kulturno/naravno okolje in vrednote).</p> <p>Pregled priporočenih tem/tematskih področij:</p> <ul style="list-style-type: none"> • preživljanje prostega časa, mladi in sodobni svet, • zdrav način življenja, • domače okolje, družina, prijatelji, • družba in svet, v katerem živimo (Slovenija, Evropa, svet), • narava in nenehno spreminjanje, • nekoč, danes, jutri, • sodobna komunikacija in mediji, • šola, študij, delo, izobraževanje in načrti posameznika za prihodnost, • kultura (spoznavanje z različnimi kulturami skozi različne medije: knjige, film, glasbo, likovno umetnost in umetniška dela), • znanost, gospodarstvo in tehnologija, • globalizacija, mobilnost, migracije, • dediščina preteklosti in dosežki sedanjosti (velika imena in njihovi dosežki/izumitelji, pisatelji,

	<ul style="list-style-type: none"> - plakat - zloženka - reklamni oglas - poročilo - izobraževalni film o delovanju naprave/stroja - preglednica - graf - multimedijška predstavitev - spletna stran - ponudba in povpraševanje - naročilo - reklamacija - prošnja za zaposlitev - ponudba za delo (oglas) - strokovno besedilo - navodila za uporabo izdelka ali storitve - (strokovni) priročnik <p>Ciljne besedilne vrste Primeri ciljnih besedilnih vrst (tj. besedil, ki jih bo dijak znal tvoriti:</p> <ul style="list-style-type: none"> - neuradna in poluradna besedila (sporočilo/pismo, razglednica, vabilo, voščilo, opravičilo, pritožba, dnevnik itd.) - predstavitev oz. opis (osebe, izkušnje, dejavnosti, dogodka, kraja, okolja, izdelka, prireditve itd.) - pisni sestavek z danimi (ne)besednimi iztočnicami - uradna in poluradna besedila (ponudba in povpraševanje, naročilo, reklamacija, prošnja za zaposlitev, ponudba za delo, življenjepis itd.) <p>Tematska področja, s pomočjo katerih se udejanjajo splošni cilji</p> <p>Ker je jezik sredstvo, s katerim obvladujemo celotno realnost, je poučevanje in učenje tujega jezika samodejno povezano z vsemi drugimi predmeti, zato je pri izbiri tematike ali načrtovanju pouka nujno sodelovanje z učitelji različnih strokovno-teoretičnih in drugih predmetov.</p> <p>Učitelj načrtuje in izvaja pouk tujega jezika ob upoštevanju dijakovega jezikovnega predznanja in v okviru naslednjih tematskih področij:</p>	<p>znanstveniki, misleci, umetniki, državniki).</p> <p>Dijaki naj bi poleg jezikovnih zmožnosti obvladali tudi medkulturno zmožnost, ki jo dosežajo v sklopu branja, poslušanja, govora in pisanja v angleškem jeziku.</p> <p>Medkulturno zmožnost utemeljuje učni načrt za angleščino kot zmožnost dijakov, da zaznajo in prepoznajo odnose med različnimi kulturami in so jih zmožni posredovati oziroma interpretirati zase in za druge. Takšni dijaki so zmožni kritičnega in analitičnega razumevanja lastne in tujih kultur in se zavedajo lastnih pogledov in prepričanj, ki jih določa njihovo družbeno in kulturno okolje. Pouk angleščine se povezuje tudi s širšimi nadpredmetnimi temami. Povezave so predvsem funkcionalne, torej gre za medsebojno odvisnost in dopolnjevanje. Spodaj je nekaj primerov povezav, druge pa so opisane tudi pri ključnih kompetencah vseživljenjskega učenja:</p> <ul style="list-style-type: none"> • knjižnična informacijska znanja (na primer iskanje gradiv, uporaba katalogov, tudi elektronskih, uporaba različnih virov, na primer priročnikov, tudi slovarjev); • poklicna vzgoja (na primer. spoznavanje poklicev, orodij in pripomočkov, vrednotenje dela itd.); • okoljska vzgoja (na primer učinkovita raba energije in naravnih virov v vsakdanjem življenju, posledice čezmerne rabe energije in naravnih virov itd.); • vzgoja za zdravje (teme o telesu in zdravju, zdravi prehrani, boleznih sodobnega časa, tveganja; jezikovna znanja, na primer izražanje nasvetov in prepovedi); • prometna, kemijska in druga varnost (prepoznavanje in ocenjevanje dejavnikov tveganja, splošne in konkretne teme); • vzgoja potrošnika (tema nakupovanje, kritično poslušanje in branje reklamnih in drugih sporočil, izogibanje pastem potrošništva, smotrna in varčna poraba denarja,
--	--	--

	<p>Osebnostno področje</p> <p>Jaz [predstavitev sebe, videza, značaja, svojih interesov in konjičkov, telo, zdravje, hrana in pijača, zdravo prehranjevanje]</p> <p>Moj dom [prostor, družina, dejavnosti, odnosi]</p> <p>Moj svet [prijatelji, vzorniki, zabava, problemi, odnosi, stališča in vrednote, šport, mediji, glasba]</p> <p>Javno področje</p> <p>Moja šola [šola, pouk, predmeti, dejavnosti, načrti, poklici, vseživljenjsko učenje]</p> <p>Moje okolje [ulica, vas, mesto, prebivalci, dejavnosti/storitve, živali, rastline, naravni pojavi, kakovost življenja, varovanje narave in okolja]</p> <p>Moja država [prebivalci in jeziki, moji sosede, geografske, kulturne in civilizacijske značilnosti, sprejemanje in razumevanje drugačnosti, strpnost]</p> <p>Sosedska/evropska/tuja država [prebivalci in jeziki, geografske in kulturne značilnosti, pomen učenja tujega jezika]</p> <p>Poklicno (strokovno) področje</p> <p>Osnovno strokovno izrazoslovje na posameznem strokovnem področju [materiali, naprave, orodje, oprema, pripomočki in navodila, opis poklicnih dejavnosti, storitev, delovnih postopkov]</p> <p>Osnovna znanja s področja poslovne komunikacije</p> <p>Informacijsko-komunikacijska tehnologija [oprema, naprave, odgovorna raba interneta]</p> <p>Varovanje okolja</p> <p>Varnost na delovnem mestu [zaščitna sredstva, nevarne snovi, prva pomoč]</p> <p>Razvoj znanosti in tehnologije na posameznih strokovnih področjih [znane osebnosti, tehnološki dosežki, izumi]</p>	<p>spoznavanje potrošnikovih pravic in obveznosti);</p> <ul style="list-style-type: none"> • vzgoja za medije (na primer vplivi medijev – tiska, radia, televizije, interneta – na otroke in mladostnike, prepoznavanje razlik med medijskimi informacijami in dejstvi, spoznavanje možnosti manipulacij, spodbujanje kritičnega sprejemanja informacij, prepoznavanje različnih mnenj, utemeljitev in vrednot v okviru medijskih vsebin, izražanje in utemeljevanje svojih mnenj in stališč; medijske vsebine: oglaševanje in propaganda, nasilje, spolnost, idoli, stereotipi, podobe in nebesedna komunikacija itd.); • informacijsko-komunikacijska tehnologija – IKT (razvijanje digitalnih zmožnosti, na primer z rabo tehnologije pri pouku ali domačem delu za pridobivanje informacij, učenje, sporazumevanje, predstavitev itd.). <p>V programih strokovnih gimnazij učitelj angleščine skupaj z učitelji strokovnih predmetov ugotovi potrebe dijakov po jeziku stroke in vključi tudi teme, ki so v skladu z njihovimi pričakovanji in potrebami.</p> <p>Konkretne povezave z drugimi predmetnimi področji so mogoče na:</p> <ul style="list-style-type: none"> • vsebinski ravni (tema okoljska vzgoja je lahko v povezavi z naravoslovjem, biologijo, geografijo itd.). V tem primeru govorimo o tematskih navezavah; • na ravni ciljev: cilji pouka angleščine se lahko v okviru sporazumevalnih dejavnosti načrtujejo tako, da je za uspešno izpolnitev dejavnosti/naloge potrebno, denimo, znanje angleščine in poznavanje določenih poglavij umetnostne vzgoje in/ali zgodovine (pri čemer ostanejo cilji opredeljeni po predmetih). Različni predmeti pa lahko oblikujejo skupne učne cilje (interdisciplinarno in transdisciplinarno povezovanje): dijaki na primer samostojno, na podlagi digitalnih in knjižničnih informativnih znanj iščejo gradiva in podatke za izdelavo projektov, referatov, govornih dejavnosti ipd., povezanih z različnimi
--	---	---

		<p>predmetnimi področji, ter oblikujejo in samostojno preverjajo svoja besedila (ali drug drugemu), napisana bodisi v angleščini, slovenščini ali v katerem izmed jezikov, ki se jih učijo;</p> <ul style="list-style-type: none"> • organizacijski ravni, na ravni dejavnosti (dijaki lahko sodelujejo v medpredmetnem projektu, na primer šolskem glasilu v obeh jezikih, projektu na skupno temo itd.). <p>Povezovanje z drugimi predmeti</p> <p>Učinkovit pouk tujih jezikov učenje jezika nenehno povezuje s spoznavanjem lastne kulture in kulture ciljnega jezika ter različne kulturne pojave (od kulture vsakdanjega življenja do zgodovine, književnosti, likovne umetnosti, glasbe, gledališča, filma) povezuje tudi z drugimi disciplinami/vedami. Kot jezik je angleščina sredstvo dijakovega navezovanja medosebnih razmerij in besednih stikov z realnostjo v različnih družbeno kulturnih okoliščinah. V tem smislu je tesno povezana z dijakovim spoznavnim razvojem in z vsemi njegovimi stiki s predmetnim svetom, torej tudi s predmeti, ki se jih uči v šoli. Pri vsebinah, ki jih dijaki obravnavajo pri pouku angleščine, lahko zagotovimo povezanost s poukom zgodovine, geografije, umetnosti, sociologije, psihologije, filozofije, biologije z ekologijo, fizike, kemije, zdravstvene in prometne vzgoje. Tako pouk tujih jezikov tvori naravno povezavo med vsemi disciplinami in se približuje resničnim življenjskim okoliščinam, ki ne poznajo delitve na predmete.</p>
--	--	---

Povzetek ugotovitev

Osnovna razlika med obema dokumentoma je razlika v pričakovani ravni znanja, ki jo dosegajo oz. dokazujejo kandidati ob zaključku srednjega strokovnega ali poklicno-tehniškega (SSI/PTI) izobraževanja in ob koncu gimnazijskega izobraževanja: pričakovana raven znanja tujega jezika – angleščine kot prvega tujega jezika je ob zaključku SSI/PTI B1 po SEJO, ob zaključku gimnazijskega izobraževanja pa B2. Za lažje razumevanje te razlike so v prvem delu zgornje preglednice za obe ravni navedeni opisniki (Shema za samoocenjevanje, SEJO 2011, str. 48–49).

Sledi vzporedni pregled ciljev, ki so v osnovi v obeh dokumentih enako razdeljeni (branje in bralno razumevanje, poslušanje in slušno razumevanje, govorno sporočanje in sporazumevanje, pisno sporočanje in sporazumevanje), vendar pa je iz besedila razvidno, da so ti cilji na dveh (prej omenjenih) SEJO-ravnih. Med

cilji so tudi nekatere vsebinske razlike: v Katalogu znanja (2011) so navedeni cilji, ki od dijaka zahtevajo razvijanje t. i. jezika stroke – razvijanje sporazumevalne zmožnosti v tujem jeziku na njegovem poklicnem oz. strokovnem področju. V Učnem načrtu (2008) tovrstnih ciljev ni – dijaki v gimnazijskem programu razvijajo sporazumevalno zmožnost v tujem jeziku samo na področju splošnega jezika, izjema so le programi strokovnih gimnazij (gl. zgornjo preglednico, razdelek Vsebina). V Učnem načrtu so navedeni tudi cilji, ki se navezujejo na pouk književnosti, ter cilji s področja posredovanja. Tovrstnih ciljev Katalog znanja ne pozna. Področje medkulturnosti je v Katalogu znanja le omenjeno, Učni načrt pa tovrstnim ciljem posveča nekoliko več pozornosti. Tudi zapisa ciljev sta nekoliko drugačna: Katalog znanja deli cilje na tvorjenje in recepcijo, Učni načrt pa na štiri zmožnosti.

V poglavju Vsebine poleg vsebin Katalog znanja navaja tudi besedilne vrste, Učni načrt pa le tematska področja. Katalog znanja tako tudi v tem poglavju kot že prej pri ciljeh vsebuje tematiko s poklicno-strokovnega področja (t. i. jezik stroke), Učni načrt za gimnazijske programe pa navaja le splošna tematska področja, posebej pa omenja strokovne gimnazije, kjer se v pouk tujega jezika angleščine vključujejo tudi besedila s strokovnega področja glede na usmeritev strokovne gimnazije. Učni načrt navaja tudi primere med- in nadpredmetnih tem.

NEMŠČINA

Preglednica 11: Primerjava UN za gimnazije (modul za prvi tuji jezik) in KZ – prvi tuji jezik za srednje strokovno izobraževanje

UN (2008) – modul za TJ1	UN (2008) – modul za TJ2	KZ TJ1 (2011) SSI, PTI	KZ TJ1 (2011) SPI
B2	B1	B1	A2
<p>Slušno razumevanje B2 (UN) Dijak razume daljše govorenje in predavanja in je sposoben slediti celo bolj zahtevnim pogovorom, pod pogojem, da je tema dovolj splošna. Razume večino televizijskih poročil in oddaj o aktualnih zadevah. Razume večino filmov v standardnem jeziku.</p>	<p>Slušno razumevanje B1 (UN) Dijak razume globalno sporočilo govorenega besedila, ki se nanaša na njegovo življenje v šoli in prostem času. Če je govor razmeroma počasen in razločen, razume tudi glavne misli radijskih in televizijskih oddaj, ki se ukvarjajo s sodobnimi problemi in temami, ki zanimajo mladostnike.</p>	<p>SLUŠNO RAZUMEVANJE – POSLUŠANJE (B1): Dijak: - razume in sledi glavnim informacijam v sporočilih, kot so vremenska napoved, obvestila, nasvet, radijske oz. TV-novice in poročila na splošno vsakdanjo temo, kratek pogovor o pogosti vsakodnevni temi, diskusija/predavanje na vsakdanjo temo ali temo z njegovega poklicnega področja, sporočilo na avtomatskih odzivnikih ipd.; - razume preproste tehnične opise in navodila; - razume navodila in obvestila ter jim sledi, če so izgovorjena jasno in s standardno hitrostjo.</p>	<p>SLUŠNO RAZUMEVANJE – POSLUŠANJE (A2): Dijak: - razume glavne informacije v sporočilih, kot so vremenska napoved, obvestila, nasvet, kratek pogovor o pogosti vsakodnevni temi, sporočilo na avtomatskih odzivnikih; - sledi preprostim navodilom in obvestilom, če so izgovorjena jasno in počasi.</p>
<p>Bralno razumevanje B2 (UN) Dijak razume članke in poročila, v katerih pisci zastopajo določena stališča ali poglede. Razume krajša literarna besedila.</p>	<p>Bralno razumevanje B1 (UN) Dijak razume besedila, katerih jezik je pretežno vsakdanji ali povezan z življenjem mladostnika. Razume opise dogodkov, občutij in želja.</p>	<p>RAZUMEVANJE BESEDILA – UPORABA VIROV (B1) Pri branju besedil z znano tematiko dijak: - razbere ključno misel ali ključne besede/pojme; - razume potek dogodkov, izražena čustva in stališča v besedilu; - poišče/najde želeno informacijo; - ustrezno uporabi nebesedna ponazorila; - zna uporabljati (e-)slovar - poišče ustrezni izraz (sopomenko,</p>	<p>RAZUMEVANJE BESEDILA – UPORABA VIROV (A2) Dijak pri branju besedil z znano tematiko: - razbere ključno misel ali ključne besede/pojme; - poišče želeno informacijo; - ustrezno uporabi nebesedna ponazorila; - v slovarju poišče ustrezni izraz (sopomenko,</p>

		protipomenko, nadpomenko); - razume krajša/preprosta strokovna besedila.	protipomenko, nadpomenko).
<p>Govorno sporazumevanje B2 (UN)</p> <p>e zna precej tekoče in spontano izražati v tujem jeziku, tako da se sporazumeva brez večjih težav. Lahko se vključi v razprave o splošnih temah in z utemeljitvami zagovarja svoje stališče.</p>	<p>Govorno sporazumevanje B1 (UN)</p> <p>Dijak se znajde v večini situacij, ki se pogosto pojavljajo na potovanju po državi, kjer govorijo ta jezik. Zna se – tudi nepripravljen – vključiti v pogovor, povezan s splošnimi temami, temami, ki ga osebno zanimajo, ali takimi, ki se tičejo vsakdanjega življenja (npr. družine, hobijev, dela, potovanj in aktualnih dogodkov).</p>	<p>SLUŠNO RAZUMEVANJE - SODELOVANJE V POGOVORU (B1):</p> <p>Dijak:</p> <ul style="list-style-type: none"> - razbere temo pogovora in se odziva s tvorjenjem povedi ali preprostega besedila; - upošteva okoliščine pri vsakodnevnih opravilih, si izmenja informacije ter sporoči svoje potrebe; - pozorno posluša sogovorca in v primeru nerazumevanja sprašuje po dodatnih pojasnilih; - začne, vzdržuje in zaključi pogovor na njemu znano temo in pri tem uporablja ustrezne sporazumevalne vzorce; - zazna in reagira na različna čustvena stanja sogovorca; - izrazi svoja čustva, potrebe, stališča; - z nizanjem povedi povzame govorjeno ali pisano besedilo; - parafrazira. 	<p>SLUŠNO RAZUMEVANJE - SODELOVANJE V POGOVORU (A2):</p> <p>Dijak:</p> <ul style="list-style-type: none"> - razbere temo pogovora in se odziva s tvorjenjem povedi ali preprostega besedila; - si izmenja informacije ter sporoči svoje potrebe; - pazorno posluša sogovorca in v primeru nerazumevanja sprašuje po dodatnih pojasnilih.
<p>Govorno sporočanje B2</p> <p>Dijak zna jasno in natančno opisati mnogo stvari s področij, ki ga zanimajo. Razložiti zna svoj pogled na določen problem in podati prednosti in pomanjkljivosti različnih možnosti.</p>	<p>Govorno sporočanje B1 (UN)</p> <p>Dijak zna tvoriti preproste povedi iz besednih zvez, s katerimi lahko opiše svoje izkušnje in dogodke, sanje, želje in ambicije. Na kratko zna razložiti svoje poglede in načrte. Zna pripovedovati zgodbo ali obnoviti vsebino knjige oziroma filma in opisati svoje odzive.</p>	<p>SPOROČILNOST - PREDSTAVITEV (govorni nastop) (B1)</p> <p>Dijak:</p> <ul style="list-style-type: none"> - opiše lastno izkušnjo, dogodek ali dejavnost, postopek ali napravo; - pripravi govorni nastop (razišče temo, uporabi in navede vire, uporabi podporna sredstva); 	<p>SPOROČILNOST - PREDSTAVITEV (govorni nastop) (A2)</p> <p>Dijak:</p> <ul style="list-style-type: none"> - preprosto opiše lastno izkušnjo, dogodek ali dejavnost; - pripravi govorni nastop (razišče temo, uporabi in navede vire, uporabi podporna sredstva);

		<ul style="list-style-type: none"> - predstavi osnovne informacije o znani temi z jezikovnimi in nejezikovnimi sredstvi. 	<ul style="list-style-type: none"> - predstavi osnovne informacije o zelo znani temi z enostavnimi jezikovnimi sredstvi in s pomočjo opornih točk.
<p>Pisno sporočanje B2 (UN)</p> <p>Dijak zna pisati jasna in natančna besedila v zvezi s številnimi temami in vprašanji, ki ga zanimajo. Pisati zna eseje ali poročila, v katerih mora podati informacije ali zagovarjati oziroma zavračati določena stališča.</p> <p>Pisati zna pisma, v katerih mora poudariti pomen določenih dogodkov in izkušenj.</p>	<p>Pisno sporočanje B1 (UN)</p> <p>Dijak zna pisati preprosta, povezana besedila v zvezi s splošnimi temami ali temami s področja osebnega zanimanja. Pisati zna osebna pisma in v njih opisati izkušnje in vtise.</p>	<p>SPOROČILNOST - PISANJE BESEDIL (B1)</p> <p>Dijak:</p> <ul style="list-style-type: none"> - dopolnjuje, preoblikuje, povzema in tvori besedilo s koherentno zgradbo in jasnim sporočilom ter v ustrezni obliki; - pri pisanju uporablja in navaja vire ter zna uporabiti (e-)slovar; - z nizanjem povedi (na ravni odstavka in sestavka) opiše izkušnjo, dogodek, osebo ali predmet. 	<p>SPOROČILNOST - PISANJE BESEDIL (A2)</p> <p>Dijak:</p> <ul style="list-style-type: none"> - dopolnjuje/preoblikuje in tvori preprosto besedilo z znano tematiko s pomočjo slovarja ali drugih virov, z osnovno zgradbo in jasnim sporočilom; - z nizanjem povedi (na ravni odstavka) opiše izkušnjo, dogodek, osebo ali predmet.

Povzetek ugotovitev

Učni načrt za nemščino na gimnazijah velja za vse tri vrste gimnazijskega izobraževanja (za splošno, klasično in strokovno gimnazijo) ima enako osnovo kot vsi učni načrti za tuje jezike v gimnazijskem izobraževanju, in sicer module poučevanja tujih jezikov in pričakovane ravni znanja (UN Nemščina, 2008, str. 6). To pomeni, da učni načrt za nemščino velja za prvi tuji jezik, drugi tuji jezik ali tretji tuji jezik. Odvisno od statusa predmeta se nemščina na gimnazijah poučuje v sedmih različnih modulih. Moduli so oštevilčeni, opremljeni s številom ur pouka in pričakovano ravno znanja ob koncu gimnazije, kar prikazuje spodnja preglednica 12 (UN Nemščina, 2008, str. 6).

Preglednica 12: Moduli poučevanja tujih jezikov v gimnazijskem programu in pričakovane ravni znanja

Moduli poučevanja tujih jezikov v gimnazijskem programu in pričakovane ravni znanja							
Ime modula	MODUL I	MODUL II	MODUL III	MODUL IV	MODUL V	MODUL VI	MODUL VII
Status predmeta	Prvi tuji jezik	Drugi tuji jezik, nadaljevalni	Drugi tuji jezik, začetni	Tretji tuji jezik, začetni			
Število ur pouka	420	420	420	280–350	210	140	70
Raven znanja ob zaključku gimnazijskega programa	B2	B1–B2	B1	A2–B1	A2	A1–A2	A1

Raven znanja ob vstopu v gimnazijski program:

- nemščina kot prvi tuji jezik: A2 – A2+.
- nemščina kot drugi tuji jezik: A1 (začetna raven - brez predznanja) in A2 (nadaljevalna raven s predznanjem).

(Opisi ravni znanja ob zaključku osnovne šole so priloga učnega načrta.)

Operativno-procesni cilji so v učnem načrtu predstavljeni po modulih, razvrščeni po delnih sporazumevalnih zmožnostih – slušno in bralno razumevanje, govorno in pisno sporazumevanje ter govorno in pisno sporočanje – ter sporazumevalnih in učnih strategijah. Osnova je opis sporazumevalne zmožnosti v SEJO. Operativnim ciljem sta dodana še opisnik za digitalno zmožnost (takrat uporaba informacijsko-komunikacijske tehnologije) ter opisnik za medkulturno zmožnost. Standardi znanja izhajajo iz lestvice SEJO in so opredeljeni za vsak modul posebej (UN, 2008, str. 19–21).

V učnem načrtu je za prvi tuji jezik ob koncu gimnazijskega izobraževanja predvidena dosežena raven B2, za drugi tuji jezik (začetna raven ob vstopu v gimnazijo) pa B1 oz. B1–B2. Pričakovana raven je opisana za pet delnih zmožnosti sporazumevanja v tujem jeziku: slušno razumevanje, bralno razumevanje, govorno sporazumevanje, govorno sporočanje in pisno sporočanje (UN, 2008, str. 23–25).

Posebnost učnega načrta za gimnazije sta v primerjavi s katalogom znanja podrobno opisani specifična jezikovna (slovnična) zmožnost (UN, 2008, str. 13–16) in literarna zmožnost (UN, 2008, str. 17–19).

Katalog znanja za prvi tuji jezik je v primerjavi z učnim načrtom za nemščino na gimnazijah določen za dva tuja jezika (angleščino ali nemščino) ter za tri vrste srednješolskih izobraževalnih programov: za triletno srednje poklicno izobraževanje (SPI) za 164 ur, za štiriletno srednje strokovno izobraževanje za 417 ur ter za dvoletno poklicno-tehniško izobraževanje za 276 ur (skupaj z 164 urami iz SSI skupaj zneso 440 ur).

V katalogu znanja za tuji jezik v SPI, SSI in PTI sta določeni dve izhodni ravni znanja, ki tako kot v gimnazijskem učnem načrtu izhajata iz lestvice SEJO. Ena raven znanja je določena ob koncu SSI in PTI – to je B1 (KZ, 2011, str. 19–20), druga raven ob koncu SPI (triletni izobraževalni program) – to je A2 (KZ, 2011, str. 17–18). Standardi znanja so opisani po delnih zmožnostih sporazumevanja v tujem jeziku – podobno kot v gimnazijskem učnem načrtu – le da so opisniki prirejeni za poklicno oz. strokovno izobraževanje. Opisnikom standardov so poleg sporazumevalnih delnih zmožnosti dodane strategije poslušanja, branja, pogovarjanja in pisanja, priporočene izhodiščne in ciljne besedilne vrste.

Posebnost kataloga znanja za tuji jezik v primerjavi z učnim načrtom za gimnazije so poleg splošnih tem (osebno področje, javno področje) navedene teme s poklicnega oz. strokovnega področja, ki so: osnovno

strokovno izrazoslovje na posameznem strokovnem področju [materiali, naprave, orodje, oprema, pripomočki in navodila, opis poklicnih dejavnosti, storitev, delovnih postopkov], osnovna znanja s področja poslovne komunikacije, informacijsko-komunikacijska tehnologija, [oprema, naprave, odgovorna raba interneta], varovanje okolja, varnost na delovnem mestu [zaščitna sredstva, nevarne snovi, prva pomoč] ter razvoj znanosti in tehnologije na posameznih strokovnih področjih [znane osebnosti, tehnološki dosežki, izumi]. Posebno poglavje je namenjeno pouku jezika stroke.

Število ur pouka je v obeh primerjanih štiriletnih programih skorajda enako in velja za maturitetni standard. V gimnazijskem programu je predpisanih 420 ur, v srednjem strokovnem in poklicno-tehniškem izobraževanju pa 417 ur pouka za prvi tuji jezik. Predmet je tako v gimnazijskem kot tudi srednjem strokovnem in poklicno-tehniškem izobraževanju obvezni predmet. Dijaki se kot prvi tuji jezik učijo angleščino ali nemščino, odvisno od tega, kateri jezik so kot prvi tuji jezik imeli v osnovni šoli.

Primerjava med obsegom pouka in pričakovano ravnjo znanja v obeh primerjanih dokumentih pokaže razliko. Tako je v gimnazijskem programu po 420 urah (in predhodnih 656 urah v osnovni šoli³) pri prvem tujem jeziku predvidena raven B2, v srednjem strokovnem in poklicno-tehniškem izobraževanju pa po 417 urah raven B1. To pomeni, da je pri enakem obsegu ur v gimnazijskem programu predvidena za eno stopnjo višja raven kot v SSI in PTI.

Zaradi dejstva, da si dijaki pri splošni maturi za predmet nemščina (in tudi vse preostale tuje jezike) lahko izbirajo zahtevnostno raven (osnovno ali višjo raven), se dejansko lahko zgodi, da dijak gimnazijskega programa prvi tuji jezik (obvezni maturitetni predmet) na maturi opravlja na nižji ravni, kot je predvidena v učnem načrtu. Maturitetni izpit iz nemščine je na osnovni ravni umerjen na raven B1, na višji ravni pa na B2 (Zaključno poročilo, RIC, 2017), kar je pričakovani standard za prvi tuji jezik v gimnazijskem programu. Položaj je lahko tudi obraten. Dijak, ki ima nemščino kot drugi tuji jezik, za katerega se v učnem načrtu pričakuje raven med B1 in B2, lahko maturitetni izpit iz nemščine (kot izbirni maturitetni predmet) opravlja na višji zahtevnostni ravni in doseže raven B2.

³ S spremembo Zakona o osnovni šoli leta 2013 se je pouk prvega tujega jezika začel dve leti prej, in sicer namesto v 4. v 2. razredu. Tako se je celotni obseg pouka prvega tujega jezika v osnovni šoli povečal za 140 ur, kar od 2. do 9. razreda skupaj znaša 796 ur.

PRIMERJALNA ANALIZA PREDMETNIH IZPITNIH KATALOGOV ZA SPLOŠNO MATURO IN POKLICNO MATURO

SLOVENŠČINA

Preglednica 13: Primerjava PIK SM in PIK PM

PIK SLO	PIK SM SLO Katalog je določil Strokovni svet Republike Slovenije za splošno izobraževanje na 184. seji 1. 6. 2017 in se uporablja od spomladanskega izpitnega roka 2019.	PIK PM SLO Katalog je določil Strokovni svet Republike Slovenije za splošno izobraževanje na 170. seji 21. 5. 2015 in se uporablja od spomladanskega izpitnega roka 2017.
Vloga, namen	<p>SM preverja dosežene standarde znanja ob zaključku gimnazije in so pomembni za študij na univerzi:</p> <p>1. SM kot končni izpit za pridobitev srednje izobrazbe – z opravljeno splošno matura kandidati dokazujejo, da so dosegli standarde znanja, ki so določeni s cilji gimnazijskega programa in pridobijo srednjo izobrazbo.</p> <p>2. SM kot preizkus usposobljenosti kandidatov za univerzitetni študij – z opravljeno splošno matura kandidati izkažejo splošno usposobljenost za kateri koli univerzitetni študij.</p> <p>Posebna nadarjenost in psihofizične sposobnosti se pri splošni maturi ne ocenjujejo, lahko pa jih preverja univerza sama.</p> <p>Splošna matura je izpit za dokončanje gimnazije in nadaljevanje študija na univerzi. Zato je hkrati končni in nadaljevalni izpit, ki ureja prehod med gimnazijo in univerzo tako, kakor je večinoma uveljavljeno v šolstvu evropskih držav.</p>	<p>Poklicna matura kot izpit z dvojno kvalifikacijo:</p> <p>1. Posameznik si s poklicno matura pridobi srednjo strokovno izobrazbo, ki mu omogoča kvalificirano zaposlitev.</p> <p>2. S poklicno matura se je mogoče vpisati v študijske programe višjega in visokega strokovnega izobraževanja.</p> <p>Za vpis v posamezni univerzitetni študij mora kandidat po poklicni maturi uspešno opraviti še izpit iz posameznega predmeta splošne mature. Nekateri univerzitetni študijski programi ne omogočajo vpisa z dodatnim predmetom – tega kot pogoj za vpis v univerzitetni program določajo fakultete samostojno.</p>
Splošni cilji	<p>Ugotoviti zrelost posameznega kandidata z zunanjim in notranjim preverjanjem zmožnosti in znanja, zajetih v tem katalogu oziroma v tu navedenih splošnih in delnih ciljih;</p> <p>v skladu s cilji pouka kandidate dodatno spodbujati (med pripravami na splošno matura) k doseganju ravni jezikovnega in književnega znanja ter razvijanju zmožnosti, potrebnih za uspešen študij na univerzi, ter jim omogočiti orientacijo za študij;</p> <p>zagotavljati standard srednješolske jezikovne in književne kulture ter znanja in zmožnosti, določenih s katalogom za splošno matura iz slovenščine;</p> <p>- na podlagi povratnih podatkov vplivati na kakovost pouka na srednjih šolah.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Ugotoviti raven kandidatovega ustnega in pisnega sporazumevanja glede na ustreznost, razumljivost, pravilnost in učinkovitost; - ugotoviti raven kandidatove zavesti o jeziku, narodu in državi; - ugotoviti raven kandidatove kulture dialoga; - ugotoviti raven kandidatove zmožnosti interpretiranja umetnostnih besedil; - vplivati na kakovost pouka slovenščine v srednjih šolah.

Shema izpita		Izpitno gradivo (v celoti pripravi DPK)	Čas	Delež	Način ocenjevanja		Izpitno gradivo (IP1, IP2 in rešitve pripravi DPK)	Čas	Delež	Način ocenjevanja
	Izpitna pola 1	Šolski esej (razpravljalni ali razlagalni esej) – (700 besed)	120 min	50 %	eksterni	Izpitna pola 1	Razčlemba neumetnostnega besedila	60 min	30 %	delno eksterni
	Izpitna pola 2	Razčlemba izhodiščnega besedila	90 min	30 %	eksterni	Izpitna pola 2	Interpretacija poljubnega (odlomka) umetnostnega besedila – (400 besed)	60 min	30 %	delno eksterni
	Ustni izpit	3 vprašanja iz književnosti in jezika ob literarnem /polliterarnem ali kratkem neumetnostnem besedilu	20 min	20 %	interni	Ustni izpit	Glasno branje umetnostnega besedila Vodena interpretacija prebranega besedila Strukturirana jezikovna naloga ob krajšem NB	20 min	40 %	interni

Cilji posameznih delov izpita	Izpitna pola 1	<ul style="list-style-type: none"> - Zmožnost razpravljanja o književnosti, tj. problemskega, raziskovalnega in ustvarjalnega branja književnih besedil, njihovega primerjanja, vrednotenja in uvrščanja v kontekst; - zmožnost interpretacije književnih besedil, in sicer tako, da izraža svoje doživljanje, razumevanje, aktualizacijo in vrednotenje besedil. 	Izpitna pola 1	<ul style="list-style-type: none"> - Zmožnost razumevanja prebranega neumetnostnega besedila in okoliščin njegovega nastanka; - zmožnost jezikovne, slogovne in metajezikovne razčlembe neumetnostnega besedila ter zmožnost prepoznavanja prvin nebesednega sporazumevanja in določanja njihove vloge; - zmožnost vrednotenja učinkovitosti, ustreznosti, razumljivosti, oblikovanosti in jezikovne pravilnosti neumetnostnega besedila in zmožnost utemeljevanja svojega mnenja; - zmožnost tvorjenja krajšega neumetnostnega besedila dane besedilne vrste.
	Izpitna pola 2	<ul style="list-style-type: none"> - Prepoznavanje okoliščin nastanka izhodiščnega besedila, namena njegovega tvorca in teme izhodiščnega besedila ter razumevanje njegove vsebine; - zmožnost poimenovalne, skladske, pravorečne, pravopisne, slogovne in metajezikovne razčlembe izhodiščnega besedila; - zmožnost prepoznavanja in vrednotenja prvin nebesednega sporazumevanja; - zmožnost vrednotenja učinkovitosti, ustreznosti, razumljivosti in jezikovne pravilnosti izhodiščnega besedila oz. njegovih delov ter zmožnost utemeljevanja svojega mnenja; poznavanje ustreznega strokovnega izrazja; - zmožnost tvorjenja krajšega enogovornega/dvogovornega neumetnostnega besedila. 	Izpitna pola 2	<ul style="list-style-type: none"> - Zmožnost interpretacije (doživljanja, razumevanja in vrednotenja) umetnostnega besedila, in sicer tako, da uporablja tudi literarnoteoretično znanje; - zmožnost tvorjenja besedila ob predloženem umetnostnem besedilu.
	Ustni izpit	<ul style="list-style-type: none"> - Zmožnost smiselnega in estetskega branja; - zmožnost govornega izražanja v knjižnem jeziku in ustreznost kultura dvogovora; - uporabno literarnozgodovinsko in literarnoteoretično znanje ob razlagi predloženega literarnega besedila oziroma odlomka ter pregledno 	Ustni izpit	<ul style="list-style-type: none"> - Zmožnost govornega izražanja v knjižnem jeziku in ustreznost kultura dialoga; - zmožnost smiselnega in estetskega branja; - zmožnost interpretacije (doživljanja, razumevanja, vrednotenja) umetnostnega besedila, in sicer tako, da pri tem uporablja tudi literarnoteoretično in literarnozgodovinsko znanje; - zmožnost opazovanja, razčlenjevanja in argumentiranega vrednotenja krajšega neumetnostnega besedila;

		literarnozgodovinsko znanje po veljavnem katalogu oziroma pregledno znanje, razumevanje ter zmožnost kritičnega razmisleka o vlogi in položaju slovenskega jezika v preteklosti in sedanjosti. Vprašanja pripravi DPK.		– razumevanje vloge slovenskega jezika kot temeljne prvine državljanske, osebne in narodnostne identitete ter razumevanje položaja slovenskega jezika v zamejstvu in izseljenstvu. Vprašanja pripravi šolska MK.
Tipi nalog	Navedeni so tipi nalog zaprtega, polodprtega in odprtega tipa.		Navedeni so tipi nalog zaprtega, polodprtega in odprtega tipa.	
Deleži taksonomskih stopenj	so navedeni za vsako izpitno polo posebej.		Deleži taksonomskih stopenj so navedeni.	
Vrednotenje/merila	Navedena so merila za celostno in analitično ocenjevanje IP1, za IP2 je navedeno, da se ocenjuje v skladu z rešitvami in navodili za točkovanje, ki jih pripravi DPK. Ustni izpit se oceni na podlagi opisnikov oz. kriterijev, ki jih pripravi DPK SM za slovenščino.		Navedeno, da je vsaka naloga v prvi izpitni poli ovrednotena z določenim številom točk glede na vsebinsko in spoznavno zahtevnost. Za IP2 so navedeni elementi za interpretacijo po taksonomskih stopnjah in se vrednotijo po navedenih postavkah.	
Izpitne vsebine	Izpitna pola 1	PIK: Str. 17	Jezik (ustni in pisni del)	PIK: Str. 10–12
	Izpitna pola 2	PIK: Str. 18–20	Književnost (ustni in pisni del)	PIK: Str. 13–18
Izpitne vsebine	Ustni izpit	Navedeni so vsi temeljni pojmi iz literarne vede in obvezna besedila iz učnega načrta.		Naveden je izbor literarnozgodovinskih sklopov in pripadajočih besedil skupaj s pojmi in prvinami za interpretacijo iz kataloga znanja.
	DPK SM za slovenščino razpiše za zaključni letnik tematski sklop iz književnosti, deloma v okviru učnega načrta, deloma pa dopolnjen s še neobravnavanimi besedili. Predpisani tematski sklop iz književnosti je podlaga za razpravljalni in razlagalni/interpretativni šolski esej. Tematski sklop se za zaključni letnik objavi pred začetkom šolskega leta, in sicer v skladu s <i>Koledarjem splošne mature</i> , na spletni strani Državnega izpitnega centra (www.ric.si). Pisanje šolskega eseja o književnih besedilih izbranega tematskega sklopa je zajeto v Izpitni poli 1 – Šolski esej.		Kandidat vodeno ali samostojno interpretira NEZNANO umetnostno besedilo (odlomek), npr.: zvrst, temo, motiv, idejo, književno osebo, književno dogajanje, književni prostor, književni čas.	

Povzetek ugotovitev

Izpit iz slovenščine na splošni maturi se od izpita iz slovenščine na poklicni maturi razlikuje predvsem po obsegu (ciljih in vsebinah), trajanju, deležih posameznih delov pri oceni in načinu ocenjevanja.

Oba izpita sta sestavljena iz pisnega in ustnega dela. Pisni del na SM sestavljata IP1: šolski esej (razpravljalni ali razlagalni) in IP2: razčlemba izhodiščnega besedila. Na PM je IP1 razčlemba neumetnostnega besedila,

ki se od IP2 na SM razlikuje po trajanju, obsegu, kompleksnosti in zahtevnosti izhodiščnega besedila kakor tudi po številu nalog v razčlembi in razporeditvi nalog po težavnosti ter glede na pokritost ciljev oziroma vrsto razčlemb. Še večja je razlika med šolskim esejem (IP1 na SM) in vodeno ali samostojno interpretacijo na PM (IP2). Tudi tu je razlika v trajanju, obsegu kakor tudi po težavnosti in glede taksonomskih ravni. Najbolj očitna in bistvena razlika pa je v tem, da poklicna matura preverja zmožnost samostojnega literarnega branja (razumevanja, interpretiranja, vrednotenja itd.) neznanega besedila, ki je po zahtevnosti prilagojeno programu SSI, v vodeni ali samostojni interpretaciji pa poleg znanja in razumevanja (opredelitev umetnostnega besedila glede na književno zvrst/vrsto, povzetek umetnostnega besedila), njegove razčlembे in razlage (npr. teme, motivov, književnih oseb, književnega dogajanja, prostora, časa itd.) ter predstavitve dejstev in stališč meri tudi utemeljevanje (s primeri iz besedila, drugih književnih besedil ali iz življenja) ter zmožnost sinteze in vrednotenja (npr. presoja problema oziroma prvin na splošno). Tako zajema tudi višje taksonomske ravni.

Splošna matura na drugi strani ob predpisanem tematskem sklopu (v zadnjih letih dveh romanih ali dramskih besedilih) preverja zmožnost razpravljanja o književnosti (tj. problemskega, raziskovalnega in ustvarjalnega branja književnih besedil, njihovega primerjanja, vrednotenja in uvrščanja v kontekst) in zmožnost interpretacije književnih besedil (doživljanje, razumevanje, aktualizacijo in vrednotenje besedil) na ustreznih taksonomskih ravneh, pri čemer velja opozoriti na vprašanje, ali so te dejavnosti dosežek dijakov ali reprodukcija že opravljenih izsledkov analize nekoga drugega – v tem primeru ostajamo pri priklicu podatkov na ravni poznavanja in prepoznavanja.

MATEMATIKA

Primerjava strukture izpitnih katalogov

Preglednica 14: Primerjava vsebin v PIK SM in PIK PM na temelju kazala

PIK SM (naslovi v kazalu)	PIK PM (naslovi v kazalu)	Ugotovitev
Uvod	Uvod	Vsebina obeh poglavij je primerljiva.
Izpitni cilji	Izpitni cilji	Vsebina obeh poglavij je primerljiva.
Zgradba in ocenjevanje izpita	Zgradba in vrednotenje izpita	Obe poglavji navajata <i>Shemo izpita</i> ter <i>Tipe nalog in ocenjevanje/Vrste nalog in vrednotenje</i> . Ob tem so v PIK SM dodani še <i>Deleži taksonomskih stopenj</i> , česar v PIK PM ni.
Izpitne vsebine in cilji	Izpitne vsebine	Vsebina obeh poglavij je primerljiva. (V PIK PM so v tem poglavju poleg vsebin navedeni tudi cilji kot v PIK SM, čeprav to v naslovu poglavja ni posebej zapisano). V PIK SM so posebej označeni vsebine in cilji za višjo raven.
Primeri nalog za pisni izpit		Primeri nalog za pisni izpit v PIK PM niso navedeni v posebnem poglavju, ampak v podpoglavju 6.3 poglavja Dodatki . V PIK PM so primeri nalog z rešitvami navedeni po posameznih vsebinah (30 nalog za 7 vsebin). V PIK SM sta navedeni 2 nalogi z rešitvami.
Ustni izpit		Ustni izpit v PIK PM ni samostojno poglavje, ampak je podpoglavje 6.5 poglavja Dodatki . V PIK SM so v tem poglavju navedeni: <ul style="list-style-type: none"> • 2 primera izpitnih listkov (osnovna, višja raven) • Primeri ustnih vprašanja V PIK PM sta v tem poglavju navedena 2 vzorca izpitnih listkov za ustni izpit.
Kandidati s posebnimi potrebami	Prilagoditve za kandidate s posebnimi potrebami	Vsebina obeh poglavij je primerljiva.
Literatura	Literatura	Vsebina obeh poglavij je primerljiva.
Dodatek	Dodatki	V PIK SM so v tem poglavju navedene <i>Matematične oznake</i> in <i>Formule, priložene izpitni poli</i> . V PIK SM so poleg <i>Matematičnih oznak</i> in <i>Formul, priložene izpitni poli</i> v tem poglavju še <i>Zgledi izpitnih nalog, Navodila za ocenjevanje nalog pisnega izpita in Ustni izpit</i> .

Primerjava pisnega izpita na splošni maturi (SM) in poklicni maturi (PM) na osnovi PIK SM in PIK PM

Preglednica 15: Primerjava pisnega izpita na SM in PM

	SM	PM
Čas trajanja izpita	OR: 120 minut	120 minut
	VR: 180 minut	
Število nalog	OR: 12 kratkih nalog	1. del: 11 krajših nalog 2. del: 3 sestavljene naloge (od katerih kandidat izbere in reši 2)
	VR: 12 kratkih nalog in 4 strukturirane naloge (prvi dve sta obvezni, med preostalima dvema kandidat izbere in rešuje eno nalogo)	
Točkovanje	OR: vsaka naloga 5 do 8 točk	1. del: 7 nalog je ovrednotenih s 4 točkami, 2 nalogi s 5 točkami in 2 nalogi s 6 točkami. 2. del: vsaka naloga je ovrednotena z 10 točkami.
	VR: vsaka naloga 5 do 8 točk za kratke naloge, vsaka naloga 10 do 20 točk za strukturirane naloge	
Dovoljeni pripomočki	nalivno pero ali kemični svinčnik, svinčnik, radirka, računalno in geometrijsko orodje	nalivno pero ali kemični svinčnik, svinčnik, radirka, računalno in geometrijsko orodje
Deleži taksonomskih stopenj	Opredeljeni so posebej za OR in posebej za VR.	Niso opredeljeni.

Primerjava ustnega izpita na SM in PM

Preglednica 16: Primerjava ustnega izpita na SM in PM

	SM	PM
Tip naloge	OR: 3 kratka vprašanja (praviloma dopolnjena z nalogo)	1 situacija iz stroke ali vsakdanjega življenja in 3 teoretična vprašanja, ki izhajajo iz te situacije oziroma se nanjo smiselno navezujejo
	VR: 3 kratka vprašanja (praviloma dopolnjena z nalogo), pri čemer sta 1 ali 2 vprašanji označeni s puščico	
Točkovanje	OR: vsako vprašanje 4 točke	Celotna situacija skupaj z vprašanji 30 točk, od tega vsaj 10 točk skupaj za situacijo, za povezovanje teoretičnih vprašanj s situacijo in za ustrezno uporabo tehnoloških pripomočkov.
	VR: vsako vprašanje 4 točke	
Dovoljeni pripomočki	geometrijsko orodje	Nalivno pero ali kemični svinčnik, svinčnik, radirka, geometrijsko orodje in tehnološki pripomoček (grafično žepno računalno ali računalnik z ustrezno programsko opremo), s katerim se je kandidat seznanil pri pouku matematike in ki ga je odobril aktiv učiteljev matematike na šoli.

Deleži taksonomskih stopenj	Opređeljeni so posebej za OR in posebej za VR.	Niso opredeljeni.
--	--	-------------------

Ugotovitve

Struktura in vsebina PIK SM in PIK PM sta zelo podobni. Razlikujeta se v manjšem deležu, in sicer:

- V PIK SM so določeni deležni taksonomskih stopenj nalog na pisnem in ustnem izpitu, v PIK PM pa ne.
- V PIK SM je naveden seznam primerov ustnih izpitnih vprašanj po posameznih vsebinah (skupaj 199 vprašanj), v PIK PM niso navedena ustna vprašanja.
- V PIK PM je poglavje *Navodila za ocenjevanje nalog pisnega izpita* nadgrajeno s podrobnimi splošnimi navodili za ocenjevalce in kandidate.

Primerjava pisnega izpita na SM in PM pokaže, da:

- pisni izpit na SM poteka na dveh zahtevnostnih ravneh, na PM pa na eni zahtevnostni ravni za vse kandidate. Na SM na OR kandidati pišejo izpitno polo 1 in je ta enaka kot izpitna pola 1 na VR, poleg tega pa kandidati na VR pišejo še izpitno polo 2;
- je delež ocene pisnega izpita na SM je 80 %, na PM pa 70 %;
- na OR kandidati nimajo možnosti izbire med nalogami, na VR lahko izbirajo eno od dveh nalog na Izpitni poli 2, na PM lahko vsi kandidati izbirajo 2 od 3 nalog v 2. delu;
- so dovoljeni pripomočki na SM in PM enaki, poenotena je tudi opredelitev *računala*;
- so taksonomske ravni nalog na SM opredeljene s PIK, na PM pa ne.

Primerjava ustnega izpita na SM in PM pokaže:

- Ustni izpit na SM poteka enako – kandidati odgovarjajo na tri kratka vprašanja (praviloma dopolnjena z nalogo), na PM pa kandidati odgovarjajo na 1 situacijo iz stroke ali vsakdanjega življenja in 3 teoretična vprašanja, ki izhajajo iz te situacije oziroma se nanjo smiselno navezujejo.
- Točkovanje odgovorov na SM je 4 točke za vsako vprašanje, na PM pa je celotna situacija skupaj z vprašanji ovrednotena s 30 točkami, od tega vsaj 10 točk skupaj za situacijo, za povezovanje teoretičnih vprašanj s situacijo in za ustrezno uporabo tehnoloških pripomočkov.
- Dovoljeni pripomočki se razlikujejo v tem, da je na SM dovoljeno geometrijsko orodje, na PM pa poleg tega in pisal še tehnološki pripomoček (grafično žepno računalno ali računalnik z ustreznimi programsko opremo), s katerim se je kandidat seznanil pri pouku matematike in ki ga je odobril aktiv učiteljev matematike na šoli.

Povzetek ugotovitev

Za namen primerjalne analize so bili uporabljeni naslednji dokumenti:

- Učni načrt Matematika, Gimnazija, Splošna, klasična in strokovna gimnazija, obvezni predmet in matura, 560 ur, ki ga je določil Strokovni svet Republike Slovenije za splošno izobraževanje na 110. seji 14. 2. 2008 (UN);
- Katalog znanja, Matematika, Srednje strokovno izobraževanje (SSI), 383 ur do 408 ur, ki ga je Strokovni svet Republike Slovenije za splošno izobraževanje določil na svoji 99. seji dne 15. 2. 2007 (KZ);
- Predmetni izpitni katalog za splošno maturo – Matematika, ki ga je Strokovni svet Republike Slovenije za splošno izobraževanje določil na svoji 184. seji dne 1. 6. 2017 (PIK SM);
- Predmetni izpitni katalog za poklicno maturo – Matematika, ki ga je Strokovni svet Republike Slovenije za splošno izobraževanje določil na svoji 182. seji dne 16. 2. 2017 (PIK PM).

Primerjava UN in KZ pokaže, da sta v UN vključena dva tematska sklopa *Množice* in *Integralski račun*, ki ju KZ ne vključuje.

V KZ so *Kompleksna števila*, *Vektorji*, *Krivulje II. reda*, *Krožne funkcije* in *trigonometrijske enačbe* izbirni tematski sklopi. Izbirne sklope učitelj izbira glede na potrebe SSI-programa. Globina obravnave vsebin v obveznih in izbirnih tematskih sklopih je odvisna od potreb v posameznem SSI-programu.

Navedeni seznam ciljev in vsebin iz UN, ki presega KZ, je okviren in orientacijski. Razvidno je, da je veliko ciljev in vsebin iz posebnih znanj. Pogosto gre za nadgradnjo in poglobljanje obstoječih znanj.

Primerjava KZ in PIK PM pokaže, da je KZ po vsebinah in ciljih obsežnejši kot PIK. V PIK niso vključene vsebine izbirnih tematskih sklopov iz KZ: *Kompleksna števila*, *Krivulje II. reda*, *Vektorji*, *Krožne funkcije* in *trigonometrijske enačbe*. V PIK niso vključene vsebine obveznega sklopa *Osnove logike*.

Primerjava ciljev in vsebin v preostalih tematskih sklopih pokaže grobo ujemanje, pri čemer je treba poudariti, da je globina obravnave vsebin v obveznih in izbirnih tematskih sklopih odvisna tudi od potreb v posameznem SSI-programu.

Primerjava PIK SM in UN pokaže, da so v PIK SM iz matematike vsebinski sklopi, izpitne vsebine in cilji povzeti po veljavnem učnem načrtu za matematiko. Osnovna raven mature zajema vse cilje in vsebine splošnega znanja iz UN za matematiko. Na višji ravni (pisni in ustni del izpita) se preverja splošno in posebno znanje. Znanje iz izbirnih vsebin učnega načrta se pri maturi ne preverja.

PIK SM za matematiko ne širi ciljev in vsebin iz UN za matematiko.

Primerjava PIK SM in PIK PM pokaže, da sta struktura in vsebina PIK SM in PIK PM zelo podobni. Opažene so le manjše razlike, in sicer:

- v PIK SM so določeni deležni taksonomskih stopenj nalog na pisnem in ustnem izpitu, v PIK PM pa ne;
- v PIK SM je naveden seznam primerov ustnih izpitnih vprašanj po posameznih vsebinah (skupaj 199 vprašanj), v PIK PM niso navedena ustna vprašanja;
- v PIK PM je poglavje *Navodila za ocenjevanje nalog pisnega izpita* nadgrajeno s podrobnimi splošnimi navodili za ocenjevalce in kandidate.

Podrobna primerjava pisnega in ustnega izpita na SM in PM je prikazana v preglednicah 15 in 16.

ANGLEŠČINA

Preglednica 17: Primerjava pisnega izpita na SM in PM

	PIK PM ANG (2018)	PIK SM ANG (2016)
Raven po SEJO⁴ (ugotovljena s projektom umeščanja izpitov v CEFR/SEJO) ⁵	B1	B2
Cilji	<p>Kandidat pri izpitu iz angleščine dokaže, da zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> – razumeti sporočilo in posamezne informacije v izvirnih pisnih in govornih besedilih, ki se nanašajo na vsakdanja splošna področja ali njegovo poklicno področje; – izraziti se v eni od besedilnih vrst (npr. pismo, vabilo, prošnja, življenjepis, opis, poročilo, predstavitev, povzetek, izvleček) ter pri tem upoštevati okoliščine, sporočilni namen in naslovnika; – razumeti sogovorca v vsakdanjih pogovorih in se v pogovoru ustrezno odzivati; – razumeti, opisati, povzemati, poročati, razlagati in utemeljevati vsebino besedila (npr. (ne)umetnostno besedilo, graf, simbol, slika); besedila se navezujejo na kandidatu poznana splošna ali strokovna področja; – na podlagi pisne ali nebesedne iztočnice tvoriti pisna ali govorna besedila, izražati svoja čustva, potrebe in stališča ter razložiti svoje poglede; – jezikovno posredovati oziroma poenostaviti besedilo (npr. iz slovenščine v tuji jezik) ter razlagati okoliščine besedila s splošnega in strokovnega področja (npr. kratka novica, prospekt, oglas, navodilo za uporabo, opis postopka); – zaznati medkulturne razlike in jih upoštevati pri stikih s tujo kulturo. <p>V nadaljevanju je podrobnejši opis zmožnosti branja, pisanja, govornega in poslušanja, ki se bodo vrednotile pri posameznih izpitnih nalogah.</p>	<p>Cilj splošne mature iz angleščine je, da kandidat pokaže pričakovano raven sporazumevalne zmožnosti v angleščini z uporabo jezikovnih spretnosti branja, poslušanja, govora in govornega sporazumevanja ter pisanja. Sporazumevalna zmožnost v angleščini vsebuje naslednje elemente:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. jezikovno zmožnost: besedišče, slovnica (oblikoslovje s skladnjo), semantika, glasoslovje s pravorečjem in pravopis; 2. sociolingvistično zmožnost: jezikovni označevalci družbenih odnosov, vpljnostni dogovori, izrazi ljudskih modrosti (pregovori, izreki, stalne besedne zveze), razlike v registru, dialekti in naglasi; 3. pragmatično zmožnost: organiziranost, zgradba in urejanje sporočila (prilagajanje situaciji, prevzemanje pogovora, razvijanje teme, koherenca in kohezija), uporaba sporazumevalnih funkcij (npr. opisovanje, poročanje, spraševanje, podajanje predlogov, prepričevanje, argumentiranje) in uporaba vzorcev družbenega sporazumevanja (npr. pozdravi, iskanje/dajanje informacij, vprašanje-odgovor). <p>Vsebine teh zmožnosti so podrobno opredeljene v poglavju Izpitne vsebine in cilji.</p>

⁴ Skupni evropski jezikovni okvir : učenje, poučevanje, ocenjevanje. Ljubljana : Ministrstvo za šolstvo in šport, Urad za razvoj šolstva, 2011.

⁵ Umestitev nacionalnih izpitov iz angleščine v skupni evropski jezikovni okvir : zaključno poročilo o izvedbi projekta. Ljubljana : Državni izpitni center, 2014.

	<p>BRANJE</p> <p>Kandidat z branjem izvirnih oziroma delno prirejenih besedil dokaže, da zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> – razumeti bistvo besedila; – poiskati določene informacije v besedilu; – razumeti podrobnosti v besedilu; – povzeti osrednje misli besedila; – razumeti potek dogodkov, izražena čustva in stališča; – uporabljati slovarje (enojezične in dvojezične); – uporabljati svoje znanje besedišča in jezikovnih zakonitosti. <p>PISANJE</p> <p>Kandidat s pisanjem različnih pisnih sestavkov dokaže, da zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> – razlikovati med pisno in govorno obliko tujega jezika; – tvoriti in povezovati stavke, odstavke in sporočila; – organizirati informacije (mnenja, interese in občutke) v zapisanem besedilu; – tvoriti različne vrste besedil, ki jih predpisuje veljavni katalog znanja (npr. pismo, življenjepis, prošnja, ponudba, vabilo, opis, poročilo, predstavitev); – razlikovati med uradnimi in neuradnimi besedili; – pravilno zapisovati besede tudi z uporabo slovarja; – uporabljati ustrezne strategije za oblikovanje besedil. <p>GOVORJENJE</p> <p>Kandidat v pogovoru pri ustnem izpitu dokaže, da zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> – predstavljati, poročati in opisovati teme s splošnih in strokovnih področij; – povzeti in posredovati informacije; – izraziti mnenja in občutke; – uporabljati svoje znanje besedišča in jezikovnih zakonitosti; – izgovarjati besede in uporabljati ustrezno stavčno intonacijo; – sodelovati v pogovoru; – uporabljati komunikacijske strategije. 	<p>► Na osnovni ravni zahtevnosti kandidat pokaže, da:</p> <ul style="list-style-type: none"> – razume bistvo, glavne in posamezne ideje ter informacije v pisnih besedilih v angleščini, vzetih iz različnih virov (na primer časopisov, revij, brošur, umetnostnih besedil) in tematskih področij; – razume bistvo, glavne in posamezne ideje ter informacije v različnih vrstah posnetkov govornjenih besedil v angleščini, kot so poročila, reportaže, intervjuji, pripovedi, obvestila, izjave; – se zna sporazumeti v vsakdanjih govornih položajih; – zna opisati in izraziti svoje mnenje ter občutke na podlagi besedilne ali slikovne iztočnice; – zna ustno povzeti bistvo v angleščini napisanega besedila; – zna ustno predstaviti pri pouku obravnavano temo in o njej razpravljati; – se zna pisno izraziti v eni od stalnih oblik pisnega sporočanja; zna v smiselno zaokroženem pisnem sestavku izraziti svoje mnenje, interese oziroma predstaviti argumente in protiargumente na vprašanja s predpisanih tematskih področij; – zna dopolniti pisna besedila z najustrežnejšimi jezikovnimi elementi glede na situacijo oziroma sobesedilo, sporočilni namen in naslovnika; – zna izbrati ter pisno in ustno uporabiti jezikovna sredstva glede na situacijo oziroma sobesedilo, sporočilni namen in naslovnika. <p>► Na višji ravni zahtevnosti kandidat dodatno pokaže, da:</p> <ul style="list-style-type: none"> – zna izluščiti sporočilni namen oziroma stališča avtorjev pisnih besedil v angleščini z različnih tematskih področij; – zna prepoznati notranjo zgradbo pisnih besedil v angleščini z različnih tematskih področij; – zna v angleščini ustno opisati ter razložiti predpisana umetnostna besedila;
--	---	--

	<p>POSLUŠANJE</p> <p>Kandidat v pogovoru pri ustnem izpitu dokaže, da zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> – razumeti bistvo sporočila in se nanj ustrezno odzvati; – razumeti določene informacije; – prepoznati okoliščine (npr. razpoloženje sogovorca, medkulturne posebnosti). 	<p>– pozna celovito umetnostno besedilo v samostojnem pisnem sestavku z ustreznim opisom, analizo in argumenti ter s predstavitvijo lastnega mnenja in odnosa do posameznih idej v umetnostnem besedilu.</p>
<p>Vsebine</p>	<p>Komunikacijske funkcije</p> <p>Kandidat mora pri pisnem in ustnem izpitu dokazati, da zna uporabljati različna jezikovna sredstva skladno z namenom sporočanja (npr. uradno, vljudnostno, prijateljsko) in svojim govornim položajem oziroma kontekstom.</p> <p>Kandidat mora biti sposoben ustrezno uporabiti naslednje komunikacijske funkcije:</p> <p>Medsebojni stiki:</p> <ul style="list-style-type: none"> – navezovanje stikov, predstavljanje sebe in drugih, – pozdravljanje in odgovarjanje na pozdrav, – spraševanje po počutju in odgovarjanje na taka vprašanja, – zahvaljevanje, – izražanje opravičil in odgovarjanje na opravičila, – prošnja za pomoč ter dajanje, sprejemanje in zavračanje pomoči, – izražanje prepovedi in dovoljenja, – dajanje navodil in opozarjanje, – oblikovanje povabila in odgovarjanje nanj, – svetovanje, vplivanje, prepričevanje, – izražanje in sprejemanje čestitk/voščil in sožalja, – izražanje mnenja in (ne)strinjanje z nekim mnenjem. <p>Potek pogovora:</p> <ul style="list-style-type: none"> – začetek, – ohranitev, – prekinitev pogovora, – vključitev v pogovor, – zaključek pogovora. <p>Pridobivanje in prenašanje informacij</p>	<p>Splošno znanje se na obeh ravneh zahtevnosti preverja pri zunanjem in notranjem delu izpita (pisni in ustni izpit), posebno znanje pa na obeh ravneh zahtevnosti pri notranjem delu izpita (ustni izpit).</p> <p>Sporazumevalne funkcije</p> <p>Kandidat pozna oziroma zna ustrezno rabiti te sporazumevalne funkcije:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. spoznavno-predstavitvene, 2. predstavitveno-izrazne, 3. izrazno-čustvene, 4. vplivajske in 5. vzorce za vzpostavljanje stikov z ljudmi. <ol style="list-style-type: none"> 1. Sporazumevalne funkcije s spoznavno-predstavitveno vlogo: poimenovati, opisovati (predmetnost in dejanja glede na čas, prostor, pripadnost), opredeliti, posredovati sporočila, poizvedovati, povpraševati po informacijah; dajati podatke o sebi in drugih, poročati. 2. Sporazumevalne funkcije s predstavitveno-izrazno vlogo: izražati lastne pobude in ugotavljati miselna stališča drugih, izražati strinjanje in nestrinjanje, zanikati, povabiti in sprejeti povabilo ali ponudbo, obljubiti; povedati, da je nekaj (ne)mogoče; vprašati, ali je nekaj (ne)mogoče; izražati prepričanje in spraševati o prepričanju drugih; izraziti pripravljenost za neko dejanje in vprašati sogovorca, ali zmore nekaj storiti.

<ul style="list-style-type: none"> – poizvedovanje, – identifikacija in poimenovanje oseb, predmetov, okoliščin, krajev, strojev, orodja in drugih delovnih sredstev iz posamezne stroke, – opisovanje oseb, predmetov, okoliščin, krajev, poti, vremena, hrane, dopusta, poklica, delovnega mesta, strojev, naprav in drugih delovnih sredstev, pomembnih za posamezno stroko, vsakdanja opravila in opravila v zvezi s poklicnim delom, – poročanje o dogodkih in osebnih doživetjih, – poročanje o dogodkih v zvezi s posamezno stroko (poslovna srečanja in sestanki, obiski razstav in sejmov, obiski partnerskih podjetij in tovarn), – poročanje o prebranem (splošna in strokovna besedila) in mnenjih/stališčih koga drugega. <p>Trditve:</p> <ul style="list-style-type: none"> – izražanje prepričanj, – izražanje domnev, – izražanje odločitev, – izražanje zmožnosti, – izražanje ugotovitev, – utemeljevanje. <p>Vrednotenje:</p> <ul style="list-style-type: none"> – spoznavno (pravilno – nepravilno, resnično – neresnično), – normativno (dobro – slabo, lepo – grdo, količine, mere, barve), – izražanje čustev, – zadovoljstvo – nezadovoljstvo, – navdušenje – razočaranje, – veselje – žalost, – sočutje, – vznemirjenje, – strah, – ogorčenje, – jeza, – presenečenje, – želje. <p>Pogovor, razčlenjevanje, vrednotenje:</p> <ul style="list-style-type: none"> – dejavno in enakopravno sodelovanje v razgovorih o temah s splošnih kulturno-civilizacijskih področij in posameznih strokovnih področij, 	<p>3. Sporazumevalne funkcije z izrazno-čustveno vlogo: upovedovati svoja čustva in razpoloženje, prepoznavati čustva in razpoloženje sogovorca; izraziti veselje, neugodje, odpor, presenečenje, upanje, hvaležnost, (ne)zadovoljstvo; spraševati sobesednika po njegovih čustvih in razpoloženju; izraziti razočaranje, bojazen ali skrb; napovedati namen in vprašati sogovorca po njegovem namenu; izraziti željo in vprašati po željah sogovorca; upovedovati svoja moralna stališča in prepričanje ter prepoznavati moralno prepričanje sogovorca; se opravičiti, sprejeti opravičilo; odobravati, obžalovati, izraziti (ne)prizadetost.</p> <p>4. Sporazumevalne funkcije z vplivanjsko vlogo: vplivati na voljo in hotenje sogovorca (predlagati, prositi in zahtevati, da se nekaj stori, prositi in opozarjati); vplivati na ravnanje (dajati navodila, usmerjati in sklepati o ravnanju).</p> <p>5. Vzorci za vzpostavljanje stikov z ljudmi: začeti in ohraniti stik s sogovorcem pri pozdravljanju, srečevanju, spoznavanju ljudi; se predstaviti in predstaviti druge, se posloviti; nagovoriti in uvesti sporočilo; nazdraviti, voščiti.</p> <p>Tematska področja</p> <p>V tem poglavju so navedena tematska področja, na podlagi katerih se preverja celostna sporazumevalna zmožnost kandidatov v angleščini. Teme se navezujejo na osebno, izobraževalno, javno in zaposlitveno področje:</p> <ul style="list-style-type: none"> – preživljanje prostega časa, – mladi in sodobni svet, – zdrav način življenja, – domače okolje, družina, prijatelji, – družba in svet, v katerem živimo (Slovenija, Evropa, svet), – narava in njeno nenehno spreminjanje,
--	---

	<p>– izražanje vrednostnih ocen in mnenj na podlagi poprejšnje razčlembe ter ocene ustnih in pisnih sporočil iz posamezne stroke.</p> <p>Navedene funkcije morajo kandidati uporabiti ustrezno okoliščinam in položaju sporočanja; upoštevati morajo cilj in namen ter stopnjo formalnosti sporočila. Tako dokažejo zavedanje, da je v življenju veliko predvidljivih in nepredvidljivih položajev, na katere se moramo kot govorce in pisci ustrezno odzivati. Pogoji za uspešno sporazumevanje je zato tudi poznavanje in upoštevanje medkulturnih posebnosti.</p> <p>Tematska področja in vsebine</p> <p>Tematska področja izhajajo iz veljavnega kataloga znanja. Splošna tematska področja veljajo za vsa strokovna področja, splošna strokovna tematska področja pa se navezujejo na strokovno področje, za katero se kandidati izobražujejo.</p> <p>Splošna tematska področja:</p> <p>Jaz (predstavitev sebe, videza, značaja, svojih interesov in konjičkov, telo, zdravje, hrana, pijača)</p> <p>Moj dom (prostor, družina, bivanje, prehranjevanje, dejavnosti, odnosi)</p> <p>Moj svet (prijatelji, vzorniki, zabava, glasba, šport, mediji, problemi, odnosi, stališča in vrednote)</p> <p>Moja šola (predstavitev šole, pouk, vrste šol, predmeti in dejavnosti v šoli, vrste izobrazbe, ocene, spričevala, učenje učenja, vseživljenjsko učenje, poklici, poklicni načrti za prihodnost)</p> <p>Moje okolje (ulica, vas, mesto, prebivalci, dejavnosti/storitve, živali, rastline, naravni pojavi, promet, kakovost življenja)</p> <p>Moja država, sosednja/evropska/tuja država (prebivalci in jeziki, geografske in kulturne značilnosti, vzgoja za državljanstvo)</p>	<p>– nekoč, danes, jutri,</p> <p>– sodobna komunikacija in mediji,</p> <p>– šola, študij, delo, izobraževanje in načrti posameznika za prihodnost,</p> <p>– kultura, umetnost in medkulturnost,</p> <p>– znanost, gospodarstvo in tehnologija,</p> <p>– globalizacija, mobilnost in migracije,</p> <p>– dediščina preteklosti in dosežki sedanjosti.</p> <p>Pri pisnem izpitu se bodo pisne naloge nanašale na omenjena tematska področja; npr. besedilo za bralno razumevanje bo lahko obravnavalo vidike preživljanja prostega časa, tisto za slušno razumevanje pa se bo lahko navezovalo na probleme izobraževanja in znanosti.</p> <p>Pri ustnem izpitu boste imeli priložnost pokazati svojo spretnost v govorni angleščini. S svojim izpraševalcem se boste pogovarjali čim bolj naravno o kateri izmed omenjenih tem. Opozoriti vas moramo, da se daljših delov besedila iz svojega učbenika ne učite na pamet. Namen izpita ni oceniti, kako dobro poznate učbenik in njegovo vsebino, ampak kako obvladate splošno angleščino in kako dobro se znajdete v tem jeziku.</p> <p>Jezikovne strukture</p> <p>Jezikovno znanje in zmožnosti, ki se preverjajo pri splošni maturi, vključujejo besedje, slovnične (oblikoslovne in skladske), pomenoslovne, glasoslovne, pravopisne in pravorečne sestavine in druge razsežnosti angleškega jezikovnega sistema. To jezikovno znanje in zmožnosti kandidat uporablja pri pisnem in ustnem izražanju tematskih področij, predpisanih v katalogu.</p> <p>Izbor umetnostnih besedil:</p>
--	---	--

	<p>Medkulturnost: (medkulturna izmenjava, pomen učenja tujih jezikov nasploh in na bodočem poklicnem področju, večjezičnost, medkulturne razlike, sprejemanje drugačnosti)</p> <p>Poklicna/strokovna tematska področja</p> <p>Osnovno strokovno izrazoslovje na posameznem strokovnem področju (materiali, naprave, orodje, oprema, pripomočki in navodila, opis poklicnih dejavnosti in delovnih postopkov)</p> <p>Osnovno znanje iz poslovne komunikacije Informacijska in komunikacijska tehnologija (oprema, naprave, odgovorna raba medmrežja)</p> <p>Varovanje okolja Varnost na delovnem mestu (zaščitna sredstva, nevarne snovi, prva pomoč, varstvo pri delu)</p> <p>Razvoj znanosti in tehnologije na posameznih strokovnih področjih (znane osebnosti, tehnološki dosežki, izumi)</p>	<p>Državna predmetna komisija za angleščino za splošno maturo razpiše za zaključni letnik izbor umetnostnih besedil za pisno in ustno preverjanje znanja iz književnosti na višji ravni ter ustno preverjanje znanja iz književnosti na osnovni ravni.</p> <p>Izbor umetnostnih besedil se za zaključni letnik objavi na začetku dveletnega obdobja za pripravo na maturo, in sicer v skladu s Koledarjem splošne mature, na spletni strani Državnega izpitnega centra (www.ric.si).</p> <p>Pisni izpit:</p> <p>Pisno preverjanje poznavanja umetnostnih besedil je del B Izpitne pole 3 na višji ravni. Kandidat mora napisati pisni sestavek na temo iz književnosti, ki pokaže razumevanje posameznega umetnostnega besedila, in/ali primerja obe predpisani umetnostni besedili.</p> <p>Ustni izpit</p> <p>Tretja naloga pri ustnem izpitu je naloga iz književnosti (iz katerega koli od razpisanih besedil); poznavanje poezije se preverja samo na višji ravni.</p>
--	--	--

Povzetek ugotovitev

Temeljna razlika med obema dokumentoma je razlika v ravni znanja, ki jo dosegajo oz. dokazujejo kandidati na poklicni oz. splošni maturi: pričakovana raven znanja po SEJO na poklicni maturi iz angleščine je B1, pri splošni maturi iz angleščine pa B2. Pričakovana raven pri obeh vrstah mature je bila dokazana tudi s projektom umeščanja obeh izpitov v SEJO (gl. Umestitev nacionalnih izpitov iz angleščine v skupni evropski jezikovni okvir: zaključno poročilo o izvedbi projekta. Ljubljana : Državni izpitni center, 2014).

Cilji so v Predmetnem izpitnem katalogu za poklicno maturo navedeni v dveh sklopih, in sicer najprej na splošno ter nato po zmožnostih, medtem ko so v Predmetnem izpitnem katalogu za splošno maturo prav tako najprej navedeni na splošno, sledijo pa cilji višje ravni izpita.

V poglavju Vsebine so v PIK za poklicno maturo našteje komunikacijske funkcije, v PIK za splošno maturo pa sporazumevalne funkcije. Tematska področja so, kar zadeva splošna tematska področja, v grobem enaka, razlike pa so pri poklicnih/strokovnih temah (vsebuje jih samo PIK za poklicno maturo) in umetnostnih besedilih (vsebuje jih samo PIK za splošno maturo). Poleg tega so v PIK za splošno maturo posebej izpostavljene jezikovne strukture.

Primerjava zgradbe obeh izpitov pokaže, da se pri ustnem delu poklicne mature poleg kandidatove zmožnosti govornega sporočanja in sporazumevanja s splošnih tematskih področij preverja tudi kandidatovo zmožnost

govornega sporočanja in sporazumevanja z njegovega strokovnega področja (dve od treh nalog pri ustnem delu izpita), medtem ko se pri splošni maturi preverja (na obeh ravneh) poznavanje izbranih umetnostnih besedil. Izpit iz poklicne mature je nepopoln, saj nima ločenega slušnega dela izpita (ta zmožnost se delno preverja pri ustnem delu izpita), vrednotenju slušnega razumevanja pa je pri splošni maturi namenjena posebna izpitna pola (Izpitna pola 2). Poleg tega splošna matura vsebuje še dodatno polo za preverjanje poznavanja jezikovnih elementov (Izpitna pola 1B – Poznavanje in raba jezika; gl. PIK 2016, str. 10), pri čemer ni jasno, katero zmožnost ta pola preverja, saj ne učni načrt ne SEJO ne poznata zmožnosti poznavanje in raba jezika. Izpitna pola 2 pri poklicni maturi (Pisno sporočanje) je sestavljena iz dveh delov: kratkega vodenega pisnega sestavka in daljšega vodenega ali prostega pisnega sestavka. Izpitna pola 3 pri splošni maturi (Pisno sporočanje) pa je sestavljena iz pisnega sestavka v eni od stalnih sporočanjskih oblik in daljšega pisnega sestavka (osnovna raven) ali pisnega sestavka na temo iz književnosti (višja raven).

NEMŠČINA

Preglednica 18: Primerjava pisnega izpita na SM in PM

	PIK PM (2016)	PIK SM (2020)
Raven po SEJO⁶ (ugotovljena s projektom umeščanja izpitov v CEFR/SEJO) ⁷	B1	B1 OSNOVNA RAVEN B2 VIŠJA RAVEN
Izpitni cilji	<p>V PIK je pri izpitnih ciljih predvideno preverjanje zmožnosti branja, pisanja, govorjenja, medtem ko je zmožnost poslušanja in slušnega razumevanja omejena na preverjanje le-tega samo v okviru ustnega dela izpita, kjer kandidat dokaže, da je zmožen v pogovoru:</p> <ul style="list-style-type: none"> - razumeti bistvo sporočila in se nanj ustrezno odzvati; - razumeti ključne informacije in - prepoznati okoliščine (npr. razpoloženje sogovorca, medkulturne posebnosti itd.). 	<p>Cilj splošne mature iz nemščine je, da kandidat pokaže celostno zmožnost za medkulturno in medjezikovno sporazumevanje. V ta namen pokaže pričakovano raven bralne, slušne, pisne in govorne zmožnosti.</p> <p>Na osnovni ravni zahtevnosti kandidat pokaže, da:</p> <ul style="list-style-type: none"> – razume temeljno sporočilo in posamezne informacije v pisnih besedilih, ki se nanašajo na vsakdanje življenje ali na splošne in sodobne teme; – zna uporabljati osnovne sporočanje in jezikovne strukture, ki so sredstvo za razumevanje, sporočanje in sporazumevanje; – razume temeljno sporočilo in posamezne informacije govornega besedila, ki se nanaša na življenje mladostnika. Razume tudi glavne misli in posamezne informacije govornih besedil, ki se ukvarjajo s splošnimi in sodobnimi vprašanji in temami; – zna pisati osebna pisma in v njih poročati o dogodkih, opisati izkušnje, vtise, mnenja ter preprosta uradna pisma; – zna pisati povezana besedila v zvezi s splošnimi temami ali temami s področja osebnega zanimanja, v katerih opisuje, pripoveduje, razlaga, izraža stališča in utemeljuje; – zna sodelovati v pogovoru o splošnih temah, ki ga osebno zanimajo, ali takih, ki se tičejo vsakdanjega življenja in aktualnih dogodkov. Zna ustno predstaviti pri pouku obravnavano temo in o njej razpravljati ter ustno

⁶ Skupni evropski jezikovni okvir : učenje, poučevanje, ocenjevanje. Ljubljana : Ministrstvo za šolstvo in šport, Urad za razvoj šolstva, 2011.

⁷ Umestitev nacionalnih izpitov iz angleščine v skupni evropski jezikovni okvir : zaključno poročilo o izvedbi projekta. Ljubljana : Državni izpitni center, 2014.

		<p>povzeti bistvo v nemščini napisanega besedila in na kratko razložiti svoje poglede.</p> <p>Na višji ravni zahtevnosti kandidat pokaže, da:</p> <ul style="list-style-type: none"> – razume temeljno sporočilo in posamezne informacije v pisnih besedilih, v katerih pisci zastopajo določena stališča ali poglede. Razume krajša literarna besedila; – zna uporabiti tudi zahtevnejše sporočanje in jezikovne strukture, ki so sredstvo za razumevanje, sporočanje in sporazumevanje; – razume temeljno sporočilo in posamezne informacije zahtevnejšega govorjenega besedila, če je tema dovolj splošna. Razume večino medijskih poročil in oddaj o aktualnih zadevah; – zna pisati osebna in uradna pisma, v katerih mora poudariti pomen določenih dogodkov in izkušenj; – zna pisati jasna in natančna povezana besedila, v katerih pokaže poznavanje celovitega umetnostnega besedila, na podlagi katerega opisuje, zagovarja oziroma zavrača določena stališča in predstavi lastno mnenje in odnos do posameznih idej; – zna precej spontano sodelovati v pogovoru o splošnih temah in z utemeljitvami zagovarjati svoje stališče. Jasno in natančno zna ustno predstaviti pri pouku obravnavano temo in razložiti svoj pogled na določen problem. Zna opisati in interpretirati predpisana umetnostna besedila.
Izpitne vsebine	<p>Izpitne vsebine so razdeljene na <i>splošna tematska področja</i> in <i>poklicno-strokovna področja</i>.</p> <p>Tematska področja Jaz, Moj dom in Moj svet so umeščena v razdelek Splošna tematska področja, brez ločevanja na osebni in javni del.</p>	<p>1 Sporazumevalne zmožnosti</p> <p>2 Tematska področja</p> <p>3 Jezikovne strukture</p> <p>4 Umetnostna besedila (samo za višjo raven)</p>
Zgradba izpita	<p>Izpit iz tujega jezika pri poklicni maturi je sestavljen iz dveh delov: pisnega in ustnega.</p> <p>Pisni izpit traja 120 minut. Rešujeta se dve izpitni poli, časovna omejitev za vsako je 60 minut. Prva izpitna pola preverja bralno razumevanje, obsega besedila različnih vrst (praktično sporazumevalna, umetnostna, splošna</p>	<p>Kandidat se lahko odloči za preverjanje znanja na osnovni ali na višji ravni zahtevnosti. Preverjanje je pisno in ustno.</p> <p>Pisni izpit na posamezni ravni je enoten za Republiko Slovenijo in je ocenjen zunanje (zunanji ocenjevalci), ustni izpit pa notranje (šolska izpitna komisija).</p>

	<p>strokovna itd.) in različne tipe nalog. Druga izpitna pola preverja zmožnost pisnega sporočanja, obsega pa dve nalogi: krajši in daljši pisni sestavek. Navodila k nalogam pri obeh izpitnih polah so v slovenščini. Izhodiščna besedila in iztočnice k nalogam so lahko v nemščini ali slovenščini.</p> <p>Pri reševanju obeh izpitnih pol smejo kandidati uporabljati eno- in dvojezične slovarje.</p> <p>Izpitni poli za pisni izpit sestavijo člani državne predmetne komisije za poklicno maturo za nemščino. Vsi kandidati rešujejo enake naloge ob istem času pod enakimi pogoji.</p> <p>Ustni izpit traja do 20 minut. Izpitne lističe, ki vsebujejo tri naloge, sestavi učitelj nemščine oziroma aktiv učiteljev tujih jezikov na šoli, na kateri kandidat opravlja izpit. Naloge morajo biti zasnovane tako, da preverjajo govorno in slušno zmožnost pri sporazumevanju v vsakdanjem življenju, pa tudi zmožnost sporazumevanja v jeziku stroke oziroma v poklicnem življenju.</p> <p>Za del, ki preverja zmožnost sporazumevanja v vsakdanjem življenju, bodo učitelji izbirali med temami, ki so predpisane s tem katalogom. Za del, ki preverja znanje jezika stroke s strokovnim besediščem, razumevanje strokovnih besedil in zmožnost sporazumevanja na poklicnem področju, bodo izbirali med temami, obravnavanimi pri pouku, in poklicno-strokovnimi temami, ki so navedene v tem katalogu.</p> <p>Čeprav se pisni in ustni izpit ocenjujeta notranje, ju ocenjevalci oziroma izpraševalci ovrednotijo na podlagi navodil in meril za ocenjevanje, predpisanih s predmetnim izpitnim katalogom, oziroma na podlagi moderiranih navodil za ocenjevanje, ki jih Državni izpitni center po pisnem izpitu pošlje izobraževalnim ustanovam (ocenjevalcem).</p>	<p>Vrednost zunanjega dela znaša 80 % končne ocene, vrednost notranjega pa 20 %.</p> <p>Trajanje pisnega izpita na obeh ravneh zahtevnosti je 170 minut. Izpitni poli 1 sledi 10-minutna prekinitev, Izpitni poli 2 pa 30-minutni odmor.</p> <p>Trajanje ustnega izpita na obeh ravneh zahtevnosti je do 20 minut. Kandidat ima pravico do 15-minutne priprave na izpit.</p> <p>Pri pisnem izpitu na osnovni (OR) in višji ravni (VR) zahtevnosti se z različnimi tipi nalog preverjajo naslednje zmožnosti in vsebine:</p> <p>Izpitna pola 1 A – Bralno razumevanje (OR in VR) – 20 % ocene Naloge se ločijo glede na raven, besedila so lahko ista.</p> <p>Izpitna pola 1 B – Poznavanje in raba jezika (OR in VR) – 15 % ocene Naloge se ločijo glede na raven.</p> <p>Izpitna pola 2 – Slušno razumevanje (OR in VR) – 15 % ocene Polovica nalog se razlikuje glede na raven, besedila sta ista.</p> <p>Izpitna pola 3 A – Pisni sestavek (v eni od stalnih sporočanjskih oblik) (OR in VR) – 10 % ocene Naloga se loči glede na raven.</p> <p>Izpitna pola 3 B – Daljši pisni sestavek (OR) in Pisni sestavek na temo iz književnosti (VR) – 20 % Nalogi se ločita glede na raven. Poznavanje izbranih umetnostnih besedil oziroma razumevanje celovitega umetnostnega besedila se pri pisnem izpitu obvezno preverja samo na višji ravni zahtevnosti, pri ustnem izpitu pa obvezno na višji ravni zahtevnosti, izbirno lahko tudi na osnovni ravni.</p> <p>Pri ustnem izpitu (govorno sporočanje) se preverja kandidatova zmožnost ustnega sporočanja in sporazumevanja, tako da zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> – na podlagi slikovne iztočnice sodelovati v pogovoru (OR in VR);
--	---	--

		<ul style="list-style-type: none"> – ustno predstaviti pri pouku obravnavano temo in o njej razpravljati; pri tej nalogi lahko pokaže posebno znanje (OR in VR); – ustno povzeti bistvo v nemščini napisanega besedila in na kratko razložiti svoje poglede (OR); – opisati in interpretirati predpisana umetnostna besedila (VR).
--	--	---

Povzetek ugotovitev

Cilji

Cilj SM je, da kandidat pokaže celostno zmožnost za medkulturno in medjezikovno sporazumevalno zmožnost na področju splošnih tem, medtem ko POM poleg splošne sporazumevalne zmožnosti preverja tudi sporazumevalno zmožnost na strokovnem oz. poklicnem področju (t. i. jezik stroke).

Zahtevnostne ravni

Osnovna razlika je pri zahtevnostnih ravneh. Pri SM sta dve ravni zahtevnosti (osnovna in višja raven), pri POM samo ena raven. Višja raven pri SM se od osnovne ravni razlikuje v obeh delih izpita, na pisnem in ustnem delu. Na pisnem delu SM se naloge ločijo glede na raven. Povsem različni sta nalogi 3B – daljši pisni sestavek, kjer se preverja razumevanje celovitega umetnostnega besedila. Na ustnem delu je za višjo raven posebna tretja naloga (interpretacija umetnostnega besedila).

Trajanje

SM: pisno traja 170 minut, POM pisno 120 minut

Zgradba

Pisni del:

SM: 3 izpitne pole, ki preverjajo slušno razumevanje (izpitna pola 2) in bralno razumevanje (izpitna pola 1A), slovnične strukture (1B) in pisno sporočanje (3A in 3B). Izpitna pola 1B izolirano preverja slovnične strukture, Izpitna pola 3B na višji ravni razumevanje umetnostnega besedila v obliki eseja, na osnovni ravni POM ima 2 izpitni poli, Izpitna pola 1 vsebuje naloge bralnega razumevanja, Izpitna pola 2 pisno sporočanje; posebne pole za preverjanje slovničnih struktur ni.

Ustni del:

SM: tri vprašanja, prvo vprašanje na podlagi slikovnega izhodišča, drugo vprašanje na podlagi obravnavane tematike pri pouku ter tretje zahteva interpretacijo predpisanega umetnostnega besedila.

POM: tri vprašanja, prvo vprašanje vsebuje tri komunikacijske situacije, na podlagi iztočnic (dveh besednih in eni nebesedni), drugo vprašanje je enako kot pri SM – temelji na obravnavani tematiki pri pouku, tretje vprašanje zahteva interpretacijo strokovnega besedila, pri čemer gre za interpretacijo besedila, grafa, preglednice, slike ali sheme.

Vsebine

Obe maturi preverjata sporazumevalne zmožnosti: sprejemanje, tvorjenje, sporazumevanje, pri čemer POM ne preverja posebej slušnega razumevanja in slovničnih struktur niti ne umetnostnega besedila. Zmožnost poslušanja in slušnega razumevanja je pri POM omejena na preverjanje le-tega samo v okviru ustnega dela izpita. Posebnost POM je v preverjanju jezika stroke v programu, v katerem se kandidat izobražuje.

SM zelo natančno opredeljujejo tematska področja (15 področij) in slovnične strukture, POM opredeljuje tematska področja na splošna področja (sedem splošnih področij) iz Kataloga znanja ter poklicno-strokovna področja (5 področij), kot so strokovno izrazoslovje, poslovna komunikacija, varnost na delovnem mestu.

Deleži pri oceni

Razlika je v deležu posameznih delov izpita pri oceni. Pri SM predstavlja pisni del 80 % ocene, pri POM 60 %, ter ustni del pri SM 20 % in pri POM 40 %.

Vrednotenje izpita

Pri SM se pisni del izpita vrednoti eksterno, ustni del interno, pri POM se pisni in ustni del vrednoti interno.

Raven po SEJO

POM je glede na rezultate umeščanja izpitov umerjen na raven B1. Na isto raven – raven B1 je umeščena tudi osnovna raven pri SM, medtem ko je višja raven SM umerjena na raven B2.

ZAKLJUČEK

Primerjalna analiza med učnimi načrti v gimnaziji in katalogi znanja v SSI ter predmetnimi izpitnimi katalogi za splošno maturo in poklicno maturo pri slovenščini, matematiki, angleščini in nemščini je pokazala, da razlike obstajajo in da se pri predmetih te razlike kažejo na različnih področjih.

Pri slovenščini je razlika med učnimi načrti in KZ v obsegu, količini in težavnosti izbranih vsebin pri usposabljanju za učinkovito sporazumevanje v slovenščini in srečevanju z literarnimi besedili ter pri pouku književnosti. Pri maturitetnem izpitu je najbolj očitna razlika v tem, da poklicna matura preverja zmožnost samostojnega literarnega branja neznanega besedila, splošna matura pa ob predpisanem tematskem sklopu preverja zmožnost razpravljanja o književnosti in zmožnost interpretacije književnih besedil.

Pri matematiki učni načrt vključuje tematska sklopa Množice in Integralni račun, ki ju ni v katalogu znanj. V katalogu znanj je več izbirnih sklopov, ki jih učitelj vključuje glede na potrebe posameznega strokovnega programa. Prav tako je od naravnosti strokovnega programa odvisna tudi globina obravnave vsebin v obveznih in izbirnih tematskih sklopih. Pri izpitnih katalogih za splošno in poklicno maturo ni bistvenih razlik, saj sta si oba dokumenta po strukturi in vsebini zelo podobna.

Pri obeh tujih jezikih (kot prvi jezik) je bistvena razlika med učnimi načrti, katalogi znanj ter izpitnimi katalogi za splošno maturo in poklicno maturo v tem, da je pričakovana raven znanja pri gimnazijcu B2, pri dijaku, ki je zaključil SSI, pa B1 (po SEJO).

Prav tako je primerjalna analiza pokazala, da je razlika tudi v zvrsteh znanja, ki jih v nadaljevanju pojasnujemo s koncepti znanja in taksonomijami.

V čem so pomembne razlike med znanjem, pridobljenim v gimnaziji, in znanjem, pridobljenim v strokovnem izobraževanju? Empirično lahko to preverimo z racionalno analizo učnih načrtov, učnih priprav ter preizkusov in s spremljanjem praks pouka oz. učnih situacij. Teoretično pa lahko na te razlike sklepamo ob primerjavi ciljev programov v luči taksonomij in konceptov znanja.

Ena od klasifikacij deli znanje na splošno in specifično. Splošno znanje sestavljajo informacije, ki jih lahko uporabimo v mnogih različnih situacijah in pri različnih nalogah. Na drugi strani pa se specifično znanje nanaša na specifične naloge. V luči te delitve lahko predpostavimo, da je v gimnazijah – upošteva temeljne cilje gimnazijskega programa – več poudarka na splošnem, v strokovnem izobraževanju pa na specifičnem znanju.

Naslednja od razdelitev znanj je na: deklarativno, proceduralno in strateško znanje (npr. Gagnetova taksonomija). Deklarativno znanje predstavlja poznavanje dejstvenih informacij: dejstva, prepričanja, mnenja, razlage, teorije in interpretacije, pesmi, prozni sestavki, pravila, imena, postopki itd. Proceduralno znanje zajema postopke za uporabo znanja v določenih procesih ali rutinah, pri čemer gre lahko za intelektualne operacije (npr.: računati, nekaj prevesti, klasificirati itd.) ali pa za praktične postopke (npr. zamenjati uplinjač, pripraviti pogrinjek itd.). Glede na primerjavo programov lahko ugotovimo, da je v strokovnem izobraževanju največji poudarek na proceduralnem znanju praktične narave, v gimnazijskem pa na deklarativnem ter proceduralnem, temelječem na intelektualnih operacijah in višjih miselnih procesih. Glede strateškega znanja, ki zadeva ugotavljanje, kdaj oz. kje in kako uporabiti proceduralno in deklarativno znanje in ki vključuje tudi načrtovanje strategij za reševanje problemov (npr. vedeti, kakšen postopek je primeren za reševanje določenih problemov in kako različne postopke kombinirati), pa lahko sklepamo, da se pojavlja v obeh smereh, vendar za različne namene in na različnih ravneh: v strokovnem izobraževanju za reševanje praktičnih, v gimnazijskem pa za reševanje kompleksnejših in bolj abstraktnih problemov.

Če kot referenčno točko privzamemo Bloomovo taksonomijo, ki razlikuje naslednje kategorije:

1. poznavanje (priklic in obnova dejstev, podatkov, definicij, kategorij, metod, teorij, postopkov itd.),
2. razumevanje (dojemanje smisla in bistva sporočila oz. prevajanje iz enega nivoja abstrakcije v drugega oz. iz ene simbolične oblike v drugo),
3. uporabo (na temelju usvojenih principov in posplošitev reševati nove probleme),

4. analizo (razčlenitev sporočila na sestavne elemente in uvidevanje odnosov med njimi),
 5. sintezo (združevanje elementov na nov način oz. v novo celoto),
 6. presojo idej, argumentov, rešitev, materialov, metod itd. po različnih kriterijih,
- lahko ponovno ugotovimo, da sicer v obeh programih merijo na razvijanje znanj na vseh taksonomskih ravneh, vendar pa je znotraj vsake od teh ravni razlika med tem, kaj in v koliki meri naslavlja gimnazijski, kaj pa strokovni izobraževalni programi.

V programih strokovnega izobraževanja je lahko celo manj poudarka na deklarativnem znanju oz. na poznavanju (znanje na ravni poznavanja je v poklicnih programih samo sredstvo za uporabo), v gimnazijah pa še vedno velja deklarativno znanje za enega od temeljev splošne izobrazbe.

Bistveno razliko med obema programoma lahko zaznamo pri kakovostni in zahtevnostni ravni vsake od taksonomskih stopenj. Tako npr. je razumevanje lahko dojetje bistva sporočila (ki se kaže kot prosto opisovanje in pojasnjevanje »s svojimi besedami«, dajanje primerov, preprosto razbiranje grafov itd.), lahko pa gre pri razumevanju za zahtevnejše miselne operacije interpretacije in ekstrapolacije, torej za bolj zapletene dimenzije znotraj razumevanja samega. Tako npr. interpretacija vključuje ugotavljanje povezav med vsemi sestavinami oz. elementi sporočila; predpostavlja tudi ločevanje bistvenih delov sporočila od nepomembnih; ekstrapolacija pa presega dobesečno sporočilo (npr. sklepanje o posledicah na temelju danega sporočila, npr. za napovedovanje trendov na drugih vzorcih, na drugih področjih ali v časovnih intervalih; ali pa sklepanje, kaj bi se zgodilo v okoliščinah, ki niso neposredno prikazane na grafu, npr. v naslednji časovni enoti, ali pa kakšne bi bile posledice opisane situacije na kaj drugega, razbiranje dvoumnosti ali neizrečenega itd.).

Podobno je z uporabo, ki se lahko v strokovnem izobraževanju prakticira predvsem kot praktična uporaba (pravil, postopkov, metod itd.) v konkretnih poklicnih problemskih situacijah, v gimnazijskem pa gre za uporabo kot reševanje abstraktnejših in bolj kompleksnih problemskih situacij, pogosto povezanih z znanstvenimi izzivi, s pomočjo splošnih idej, modelov, konceptov, teorij, principov, zakonitosti.

Analiza se v strokovnem izobraževanju nanaša med drugim na prepoznavanje elementov in odnosov med njimi (med drugim načinov povezanosti, organizacijskih principov), npr. v postopkih, načrtih, grafikonih ter materialnih objektih.

V gimnazijah pa je analiza pretežno na abstraktnem nivoju in se kaže tako v naravoslovju kot družboslovju in humanistiki kot analiza odnosov med elementi oz. deli sporočila, npr.: odnosov med hipotezami in dokazi, identificiranjem vzročnih zvez, posledičnih relacij, logičnih in nujnih zvez med elementi in deli itd. ter kot analiza organizacijskih principov, npr., kako je organizirano literarno delo, s kakšne perspektive je zasnovano, kaj bi utegnil biti avtorjev namen, kakšne so avtorjeve koncepcije, predpostavke itd.

Na ravni sinteze je v strokovnem izobraževanju poudarek na samostojnem in veččem kombiniranju, koordiniranju in organiziranju faz v postopkih ter na samostojnem reševanju praktičnih problemov ter izbiri konkretnih strategij. V gimnazijah pa je pri sintezi poudarek na samostojnem interpretiranju neznanih problemskih situacij in samostojnem načrtovanju strategij (npr.: prek ciljev, kot so razvijanje in oblikovanje sporočil, idej, občutij, odnosov, izkušenj idr., udeleževanje v diskusijah, upoštevanje različnih mnenj in koordiniranje sugestij, konstruiranje hipotez, zamišljanje načinov za njihovo testiranje, načrtovanje eksperimentov, izpeljava posplošitev, klasifikacij, modelov, teorij itd.). Kot rečeno, se znanje na ravni sinteze spodbuja tudi v strokovnem izobraževanju, vendar bolj na pragmatični, konkretni ravni in ne toliko abstraktni, v splošno znanje in znanstveno mišljenje usmerjeni. Tako je na ravni sinteze v strokovnem izobraževanju lahko več snovanja, načrtovanje in preizkušanja rešitev, utemeljevanja odločitev in evalvacije njihovega delovanja.

Na ravni evalvacije pa je razlika v tem, da se v strokovnem izobraževanju nanaša na konkretne izdelke in postopke, v gimnazijah pa na bolj abstraktne, ki v nadaljevanju (fakultetna raven) omogočajo prožnejšo nadgradnjo. Tako je na ravni strokovnega izobraževanja evalvacija presoja rešitev, izdelkov, materialov, postopkov in metod v skladu z nameni oz. kriteriji. V gimnazijah pa se prakticirajo presoja dela, dokumenta idr. glede na konsistentnost navedenih argumentov, odnose med predpostavkami, evidencami in sklepi (npr.:

razlikovanje veljavnih in neveljavnih sklepov, generalizacij, argumentov, sodb in implikacij), prepozna vrednot in gledišč, uporabljenih v določeni presoji dela in prepozna predsodkov in emocionalnih faktorjev itd., kar omogoča večjo stopnjo posploševanja, abstrakcije in konceptualizacije, ki so nujne za uspešno nadaljevanje univerzitetnega študija.

Tudi pri preverjanju so zato razlike, saj se glede na cilje gimnazijskega programa na ravni sinteze v večji meri preverja miselne postopke, vezane na postavljanje hipotez, izpeljavo dokazov, argumentov itd.

V gimnazijskem programu je skozi humanistiko in umetnost tudi velik poudarek na dojemanju konotativne vrednosti besed in sporočil v literarnih, umetniških in filozofskih delih, ki povečuje zmožnost za dojetje umetniških in drugih del kulturne zakladnice. S predmeti, kot so sociologija, psihologija in filozofija, ki so vsi obvezni del programa, se krepi družboslovni način mišljenja, metodološko rigorozen pristop do obravnave družbenih in psiholoških pojavov ter sistematično razvija kritično mišljenje, npr.: upoštevanje konteksta, prepoznavanje naddoločenosti, odprtost za različne perspektive, brezpredsodkovnost, argumentirano zavzemanje pozicije, dajanje zaključkov, ko imamo za to dokaze in razloge, analiziranje argumentov, kritično presojanje virov, prepoznavanje ideoloških nagovorov, prepoznavanje predpostavk in logičnih napak, logične strategije, retorične strategije in argumentacija.

Če torej zaokrožimo, lahko sklepamo, da je v gimnazijskem programu več poudarka na splošnem, prenosljivem znanju, kompleksnosti in abstraktnosti, hkrati pa tudi na splošni razgledanosti, kritičnem mišljenju ter humanistični in naravoslovni pismenosti, metodološkem rigorozu. Ali kot bi lahko povzeli z Zgago v zborniku prispevkov o splošni izobrazbi, ki ga je leta 2004 pripravil in izdal ZRSŠ (str. 30), da splošno izobrazbo (kakršno daje gimnazija) odlikujeta dve dimenziji: epistemološka (razsvetljevanje, prodiranje v bistva, iskanje resnice, prevpraševanje samoumevnosti) in socialnoetična dimenzija (izobrazba kot kultiviranje, socializiranje, doseganje vrline). Isti avtor izpostavi tudi različno usmerjenost formativnosti in svobodne osebnosti na eni strani ter uporabnosti oz. koristnosti na drugi. V strokovnih izobraževalnih programih pa je poudarek na praktičnem, prožnem, specifičnem, v konkretne problemske situacije prenosljivem znanju, ki opolnomoča za avtentične, življenjske in poklicne situacije, omogoča izgrajevanje delovnih navad, organizacijskih zmožnosti ter strateškega pristopa in opremlja dijake z najširšo paleto veščin, ki pa so vezane na specifične problemske in poklicne izzive.

Podobo ugotavljajo tudi avtorji Bele knjige (2011, poglavje Gimnazije), ki v opredelitvi bistvene razlike med splošno in strokovno oz. poklicno izobrazbo poudarjajo, da je splošna izobrazba vrednota sama po sebi in ni tako, kot je strokovna in poklicna izobrazba, v funkciji nekih zunanjih, utilitarnih ciljev, čeprav lahko prispeva tudi k doseganju le-teh.

Zmanjšan delež vpisa učencev v gimnazijo in povečan vpis v programe strokovnega izobraževanja nakazujeta, da se je tudi v tem segmentu izobraževanja povečal delež uspešnih in motiviranih učencev, ki imajo poleg poklicnih tudi študijske ambicije, tako na visokošolskem kot na univerzitetnem področju. Da bi se tem dijakom omogočil kakovosten študij na univerzitetnem področju, je treba ohraniti prehodnost v smeri vpisa na univerzitetne programe po končanem strokovnem izobraževanju. Dosedanja rešitev s petim maturitetnim predmetom ni najboljša rešitev, saj z njim niso zadovoljne fakultete, ki imajo težave z napredovanjem in uspešnostjo teh dijakov, kot tudi ne gimnazije, ki pripravljajo dijake na študij in skrbijo za splošno izobrazbo. Zato bi veljalo razmisliti o spremenjenih pogojih v smeri dviga kakovosti znanja dijakov v programih strokovnega izobraževanja. To bi lahko dosegli z omogočanjem priprave na maturitetni izpit iz materinščine, matematike in tujega jezika na temelju gimnazijskih standardov v 3. in 4. letniku (maturitetni standard bi se dosegel v okviru odprtega kurikula) ter opravljanje mature iz teh treh predmetov. Tako bi dijak iz srednjega strokovnega programa opravljal maturo iz omenjenih treh predmetov na ravni splošne mature ter iz dveh izbirnih strokovnih predmetov poklicne mature. Takšna pozitivno opravljena matura bi se priznala tudi kot poklicna matura, kar bi tem dijakom omogočalo vključevanje tudi v višje in visokošolske programe. Pri splošni maturi bi veljal konceptualni razmislek v smeri predlogov iz Bele knjige (2011) o uvedbi dveh ravni zahtevnosti pri vseh predmetih splošne mature ter o uvedbi maturitetne seminarske naloge. Višja raven pri izbirnih maturitetnih predmetih bi potekala v obliki maturitetne raziskovalne naloge (MRN), ki v našem

razmisleku predstavlja nadgradnjo predloga o maturitetni seminarski nalogi. Maturitetna raziskovalna naloga bi omogočila poglobljanje določenih ciljev predmetov/programa, ki niso bili v celoti realizirani. Mislimo predvsem na cilje, kot so razvijanje uporabe znanj, povezovanje znanja, doseganje kakovostnega in trajnega znanja, višjih ravni znanja, razvijanje znanj, veščin in strategij za uspešno nadaljevanje študija itd.

MRN bi bila praviloma zasnovana interdisciplinarno z jasno vlogo nosilnega (osrednjega) predmetu. MRN bi lahko bila nadgradnja interdisciplinarnega tematskega sklopa v smeri dviga zahtevnosti v skladu z enotnimi kriteriji, ki veljajo za raziskovalne naloge in omogočajo primerljivo in objektivno ocenjevanje. Pri pripravi in vrednotenju MRN bi bilo smiselno zagotoviti vsaj delno eksternost z vključevanjem zunanjih mentorjev in ustreznih ekspertov za vrednotenje rezultatov MRN. Z uvedbo MRN bi spodbudili večjo samostojnost dijakov, doseganje višje kakovosti znanja ter uveljavljanje posebnih interesov dijakov. Prav tako pa proces priprave in izdelave MRN sooča dijake z različnimi izobraževalnimi izzivi in reševanjem kompleksnih življenjskih situacij.⁸

Predstavljeni razmisleki o spremembi pogojev za prehod dijakov iz strokovnega izobraževanja na univerzitetne študije in spremembe splošne mature pri zahtevnostnih ravneh naj bi služili kot podlaga za strokovne razprave, v katerih bi iskali rešitve za kakovostnejši in sodobnejši zaključek gimnazije v smeri omogočanja razumevanja konceptov, analiziranja in sintetiziranja znanstvenih dosežkov ter povezovanja različnih znanstvenih disciplin.

⁸ Možni izvedbeni model: dijak, ki je zaključil z izvedbo ITS-a, se ob koncu 3. letnika odloči za izbirni maturitetni predmet na višji ravni. S tem določi tudi nosilni predmet v okviru MRN. To pomeni, da dijak pri tem predmetu poglobljeno raziskuje/preučuje določeno tematiko. MRN mora vključevati najmanj tri predmete. Izdelava MRN poteka v 4. letniku in je del priprav na maturo iz izbranega maturitetnega predmeta. Poglobitev ITS-a v okviru MRN mora dosegati standarde izdelave MRN. Dijak opravi izpit na višji ravni, ko opravi maturitetni izpit iz izbirnega predmeta in pridobi pozitivno oceno za MRN. Tako lahko dijak dobi najvišje število točk na višji ravni.

Izvedba MRN predpostavlja tudi določene spremembe UN in IKZ ter pravil opravljanja mature.

VIRI

1. Predmetni izpitni katalog za splošno maturo – NEMŠČINA, uporablja se od spomladanskega roka 2020, Ljubljana: Državni izpitni center, 2018, dostopno na <https://www.ric.si/mma/M-NEM-2020/2018083013280560/> (29. 10. 2018).
2. SEJO. Skupni evropski jezikovni okvir: učenje, poučevanje, ocenjevanje, 2011. Ljubljana: Svet Evrope in MŠŠ. (Prevod dela: Council of Europe. 2001. Common European Framework of Reference for Languages: Learning, teaching, assessment. Cambridge: CUP.).
3. Učni načrt, splošna, klasična in strokovna gimnazija, NEMŠČINA. Ljubljana: MŠŠ in Zavod RS za šolstvo, 2008, sprejet na 110. seji Strokovnega sveta RS za splošno izobraževanje dne 14. 2. 2008, http://portal.mss.edus.si/msswww/programi2010/programi/media/pdf/un_gimnazija/un_nemscina_gimn.pdf (29. 10. 2018).
4. Umestitev nacionalnih izpitov iz nemščine v skupni evropski jezikovni okvir. Zaključno poročilo o izvedbi projekta. Ljubljana: Državni izpitni center, 2017, dostopno na <https://www.ric.si/mma/Zaklju%20no%20poro%20ilo%20NE%20kon%20no%202017/2017062810104680/> (29. 10. 2018).
5. Učni načrt matematika, Gimnazija, splošna, klasična in strokovna gimnazija, obvezni predmet in matura, 560 ur, ki ga je določil Strokovni svet Republike Slovenije za splošno izobraževanje na 110. seji dne 14. 2. 2008.
6. Katalog znanja, matematika, srednje strokovno izobraževanje (SSI), 383 ur do 408 ur, ki ga je Strokovni svet Republike Slovenije za splošno izobraževanje določil na svoji 99. seji dne 15. 2. 2007.
7. Predmetni izpitni katalog za splošno maturo – matematika, ki ga je Strokovni svet Republike Slovenije za splošno izobraževanje določil na svoji 184. seji dne 1. 6. 2017.
8. Predmetni izpitni katalog za poklicno maturo – matematika, ki ga je Strokovni svet Republike Slovenije za splošno izobraževanje določil na svoji 182. seji dne 16. 2. 2017.
9. Katalog znanja : Prvi tuji jezik – angleščina/nemščina. Ljubljana : Zavod RS za šolstvo, 2011.
10. Učni načrt. Angleščina : gimnazija : splošna, klasična, strokovna gimnazija : obvezni ali izbirni predmet in matura (420 ur). Ljubljana : MŠŠ, Zavod RS za šolstvo, 2008.
11. Predmetni izpitni katalog za poklicno maturo – Angleščina. Ljubljana : Državni izpitni center, 2018.
12. Predmetni izpitni katalog za splošno maturo – Angleščina. Ljubljana : Državni izpitni center, 2016.
13. Umestitev nacionalnih izpitov iz angleščine v skupni evropski jezikovni okvir : zaključno poročilo o izvedbi projekta. Ljubljana : Državni izpitni center, 2014.
14. Letno maturitetno poročilo o poklicni maturi 2018.
15. Letno maturitetno poročilo o poklicni maturi 2017.
16. Letno maturitetno poročilo o poklicni maturi 2016.
17. Letno maturitetno poročilo o poklicni maturi 2015.
18. Letno maturitetno poročilo o poklicni maturi 2014.
19. Podatki z analizo za srednje šole in dijaške domove, leto izida 2018, dostopno na http://www.mizs.gov.si/fileadmin/mizs.gov.si/pageuploads/podrocje/ss/Publikacija/2018/Portoroz2016-2017_CIP2.pdf.
20. Bela knjiga o vzgoji in izobraževanju v Republiki Sloveniji, 2011.